

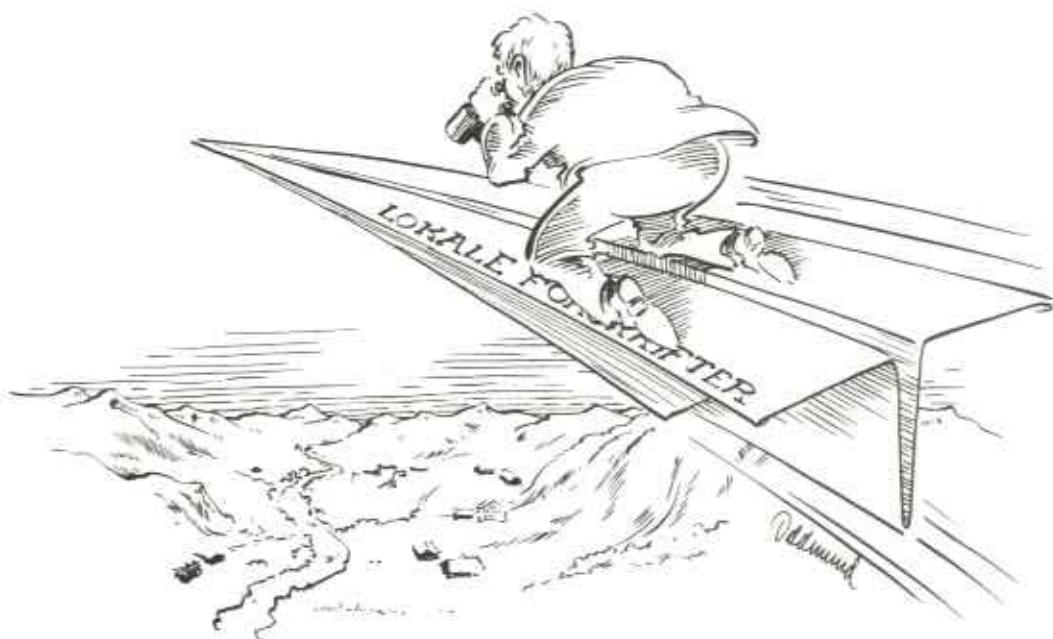
NORVAR

123
2002

Prosjektrapport

Utslipp fra mindre avløpsanlegg

Veiledning for utarbeidelse av lokale forskrifter

Norsk VA-verkforening

NORVAR-rapport

Norsk VA-verkforening

Postadresse: Vangsvegen 143, 2317 Hamar
Besøksadresse: Vangsvegen 143, Hamar
Telefon: 62 55 30 30

Rapportnummer:	123 - 2002
Dato:	25.10.2002
Antall sider (inkl. bilag):	58
Tilgjengelighet:	
Åpen:	x
Begrenset:	

Rapportens tittel:

Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Veileitung for utarbeidelse av lokale forskrifter

Forfattere: Bjørn Roseland, ANØ Miljøkompetanse og Jørund Ofte, Tveiten AS

Ekstrakt:

Forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg (avløpsforskriften) som trådte i kraft 1. januar 2001 gir kommunen hjemmel til å fastsette lokale forskrifter som trer i stedet for enkelt-tillatelse for utslipp fra avløpsanlegg som ikke overstiger 15 personenheter (PE). Det avgjørende for hvordan en lokal forskrift kan utformes, er at forskriften skal *erstatte* vanlig søknadsprosess og tilhørende utslippstillatelse med vilkår.

Rapporten beskriver en prosess for utarbeiding av en lokal forskrift og hvilke avklaringer som bør gjøres i forkant eller som et ledd i denne prosessen. Det er utarbeidet et forslag til mal for hva en lokal forskrift bør inneholde, og det er laget et forslag til skjema for melding om utslipp. Rapporten inneholder dessuten eksempler på vedtatte forskrifter fra ulike typer kommuner. Ved utarbeidelse av rapporten er det i første rekke tatt utgangspunkt i SFTs publikasjon TA 1741/2000 (forvaltningsveilederingen), eksempler på vedtatte forskrifter eller arbeidsutkast til slike fra i alt 13 kommuner, samt ytterligere kompletteringer, blant annet som følge av drøflinger med SFT.

En spørreundersøkelse ved oppstart av prosjektet i 2001 viste at det da var svært få kommuner som hadde startet opp arbeidet med å utarbeide lokale forskrifter.

Einneord, norske:
Avløpsforskriften
Lokale forskrifter
Mindre avløpsanlegg
Kommune

Emneord, engelske:
Regulations of small wastewater discharges
Local regulations
Small wastewater treatment plants
Municipality

Andre utgaver:

FORORD

I medhold av forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg har kommunene hjemmel til å fastsette lokale forskrifter for utslipp som ikke overskridet 15 personenheter (PE). Hensikten med slike lokale, selværende forskrifter er at disse kommer til erstatning for ordinær søknadsbehandling og kan rasjonalisere kommunenes arbeid på dette området.

På bakgrunn av at flere kommuner uttrykte behov for en nærmere veiledning i arbeidet med lokale forskrifter, igangsatte NORVAR et spesiellagsprosjekt for å fremstaffe eksempler og maler på hvordan lokale forskrifter kan utformes. Totalt 137 kommuner har deltatt i prosjektet, som har hatt en total kostnadstamme på kr. 322.500.

I gjennomføringen av prosjektet har det vært en referansegruppe bestående av Olaf Høgås, Vefsn kommune, Kåre Langhelle / Hildegunn Kvåle, Bergen kommune, Bjørn Bjørnsen, Finn kommune og Per Helge Ludviksen, Oslo kommune. På første møtet i referansegruppen deltok dessuten Arve Heistad, Norges landbrukshøgskole, Simon Haraldsen, Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Torstein Finnesand, Statens forurensningstilsyn. Vi takker deltakerne i referansegruppen for innspill i arbeidet.

ANØ Miljøkompetanse har i samarbeid med Tveiten AS vært engasjert til den faglige gjennomføringen av prosjektet, med Bjørn Rosseland, ANØ Miljøkompetanse som prosjektleder og Jørund Ofte, Tveiten AS som faglig rådgiver. Disse to har også skrevet rapporten. Ole Lien og Toril Hofshagen har vært ansvarlige for prosjektet fra NORVARs side og har også gjennomført en siste kvalitetssikring og bearbeiding av rapporten, bl.a. basert på innspill fra juridiske kompetansemiljøer.

Prosjektet har tatt lengre tid enn opprinnelig forutsatt og vært mer krevende enn hva man trodde ved prosjektoppstart. Dette skyldes primært følgende to forhold:

- Det viste seg å være utarbeidet få eksempler på lokale forskrifter, og det var derfor nødvendig å vri prosjektet mer over på å beskrive arbeidsprosessen med forskrifter fremfor å utgi en typisk eksempeksamling som opprinnelig tenkt.
- Det dukket opp en rekke uavklarte problemstillinger av juridisk karakter underveis i arbeidet. Disse er forsøkt avklart i samråd med SFT og andre juridiske kompetansemiljøer, men dette har krevet en god del ressurser. En erfaring fra arbeidet med denne rapporten er at det med fordel kunne vært en bedre koordinering mellom plan- og bygningslovens bestemmelser og forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg.

Trass i forsinkelsen og de nevnte utfordringene håper vi likevel at rapporten vil være til nytte for kommunene i deres arbeid med å lage lokale forskrifter. I skrivende stund har miljøvernmyndighetene under utarbeidelse av ny total avløpsforskrift, som også har til hensikt å inkorporere bestemmelsene i forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg. Vi håper og tror at de erfaringer vi har støtt på i arbeidet med denne rapporten kan gi nyttige innspill også til dette arbeidet.

Hamar, 25. oktober 2002

Svein Erik Moen

INNHOLD

FORORD	2
INNHOLD	3
SAMMENDRAG	4
1 INNLEDNING	5
1.1 BAKGRUNN.....	5
1.2 FORMÅLET MED PROSJEKTET.....	6
1.3 INNLEDENDE SPØRRESKJEMA	6
1.4 VIKTIGE FORSKJELLER MELLOM AVLØPSFORSKRIFTEN OG SEPARATFORSKRIFTEN	7
1.5 UTARBEIDELSE AV EN FORSKRIFT	8
2 FORARBEIDER OG ORGANISERING AV FORSKRIFTSARBEIDET	9
2.1 GRUNNLAGSMATERIALE	9
2.2 VURDERING AV FORMÅL OG NYTTE MHD FORSKRIFTEN	11
2.3 ORGANISERING AV PROSESSEN	12
2.4 FAGLIGE FORARBEIDERER FOR UTARBEIDELSE AV LOKAL FORSKRIFT	13
2.5 FORMELLE HENSYN VED UTARBEIDELSE AV LOKAL FORSKRIFT	17
2.6 ALTERNATIVE FORSKRIFTSTYPER	19
2.7 OPPSUMMERING OG KJØREREGULER I FRAMTIDIG ARBEID OG SAKSHANDELING	23
2.8 FORHOLDET TIL PLAN- OG BYGNINGSLOVEN	24
3 FORSKRIFT	30
3.1 INNHOLDING	30
3.2 FORSLAG TIL FORSKRIFTSMAL	30
3.3 KOMMENTAR TIL FORSKRIFTEN MED VEILEDNING	35
3.4 KOMMENTARER TIL UTVALGTE EKSEMPLER	39
VEDLEGG 1: VEDTATTE FORSKRIFTER	45
VEDLEGG 2: FORSLAG TIL MELDESKJEMA	58

SAMMENDRAG

En lokal forskrift skal **erstatte** vanlig søknadsprosess og vilkår i en utslippstillatelse for utsipp fra avløpsanlegg som ikke overstiger 15 personenheter (PE). Det er opp til kommunen selv å avgjøre om den vil lage et verktøy som forenkler arbeidet med mindre utsipp og som gjør at man kan spare ressurser til saksbehandling og sikre likebehandling.

I rapportens kapittel 1 omtales endringer i forvaltningsregimet som følger avløpsforskriften, endringer i regelverk og rammer innenfor forskriftens virkeområde, samt bakgrunn for og gjennomføring av prosjektet om utarbeidelse av lokal forskrift.

For at en lokal forskrift skal bli et funksjonelt verktøy for å regulere de minste utsippene, er det nødvendig med et grundig forarbeid. Det vil være behov for å foreta en rekke vurderinger og beslutninger underveis i prosessen fram til at en lokal forskrift kan vedtas. I kapittel 2 beskrives prosessen ved utarbeidelse av en lokal forskrift, aktuelle forarbeider som bør eller må gjennomføres, og det settes søkelys på en del temaer og spørsmål som en vil kunne støte på. En har også sett på noen problemstillinger i grenselandet mellom en lokal forskrift og plan- og bygningslovens bestemmelser da det har vist seg at det er et vanskelig grenseskille mellom disse to lovverkene.

Rapporten er utarbeidet med utgangspunkt i SFTs publikasjon TA 1741 / 2000 (forvaltningsveilederingen), eksempler på vedtatte forskrifter eller arbeidsutkast til slike fra til sammen 13 kommuner, samt ytterligere kompletteringer, blant annet som følge av drøflinger med SFT. Kapittel 3 inneholder et forslag til mal for en lokal forskrift med tilhørende kommentarer og veiledering. Det er også gjengitt og kommentert eksempler på forskriftsparagrafer fra vedtatte forskrifter eller forskriftsutkast.

I vedlegg 1 er det tatt inn 3 eksempler på vedtatte forskrifter fra ulike typer kommuner. Vedlegg 2 inneholder et forslag til skjema for melding om utsipp.

1 INNLEDNING

En lokal forskrift skal erstatte vanlig søknadsprosess og vilkår i en utslippstillatelse for utsipp fra avløpsanlegg som ikke overstiger 15 PE. Det er opp til kommunen selv å avgjøre om den vil lage et verktøy som forenkler arbeidet med mindre utsipp og som gjør at man kan spare ressurser til saksbehandling og sikrer likebehandling.
I dette kapittelet omtales endringer i forvaltningsregimet som følger avløpsforskriften, endringer i regelverk og rammer innenfor forskriftens virkeområde samt bakgrunn for og gjennomføring av prosjektet om utarbeidelse av lokal forskrift.

1.1 Bakgrunn

Forskrift om utsipp fra mindre avløpsanlegg (avløpsforskriften), trådte i kraft 01.01.2001. Forskriften avløste den tidligere forskriften om utsipp fra separate avløpsanlegg (separatforskriften) og gir kommunene myndighet for utsipp opp til 1.000 PE. Med PE forstås i denne sammenhengen den mengde organisk stoff som brytes ned biologisk med et biokjemisk oksygenforbruk over fem døgn (BOF_5) på 60 gram oksygen per døgn (1.000 PE tilsvarer 1.520 pe i den norske terminologien). Dette stiller følgelig store krav og forventninger til kommunene.

Hensikten med myndighetsoverføringen som følger av avløpsforskriften, er å gi kommunene myndighet og handlingsrom for selv å bestemme hvordan de ønsker å nå målene som forurensningsmyndighetene setter. Det er viktig at kommunene er klar over at ansvaret ligger hos dem og blant annet fortsetter med å stille krav til kompetanse for utførende personell ved forundersøkelser og ved bygging og drift av lednings- og renseanlegg.

Myndighetsoverføringen er i tråd med nyere forvaltning, der kommunene gis større ansvar for egen utvikling gjennom lokale målsetninger og bruk av lokale ressurser. Dette skal kommunene gjøre gjennom sitt overordnede planarbeid. Fylkesmannen vil imidlertid føre tilsyn med at føringer i lovverket og retningslinjer blir fulgt i kommunene.

Med hjemmel i avløpsforskriften § 5 kan kommunene fastsette egne lokale forskrifter, som trer i stedet for enkelttilatelser for utsipp fra avløpsanlegg som ikke overstiger 15 PE. Gjennom utarbeidelse av lokale forskrifter kan kommunen skaffe seg et verktøy og et beslutningsgrunnlag som i vesentlig grad kan lette hverdagen for saksbehandlere på sektoren. Alternativt kan det hende at en gjennom en innledende prosess finner ut at det ikke er noe behov for en lokal forskrift i kommunen.

1.2 Formålet med prosjektet

Formålet med dette spesiallagsprosjektet er å gi støthjelp for kommunene slik at arbeidet med utarbeidelse av lokal forskrift kan komme raskere i gang. Dette er gjort gjennom beskrivelse av hvordan arbeidet kan organiseres og gjennomføres, omtale av relevant grunnlagsmateriale, forslag til en mal for lokal forskrift samt en del eksempler. Noen kommuner har startet arbeidet med utarbeidelse av lokale forskrifter og har erfart at det krever store ressurser, samt at mange momenter må vurderes.

I prosjektbeskrivelsen som ble sendt kommunene sammen med invitasjonen til å delta, er viktige elementer i prosjektet beskrevet slik:

- Eksemplamsamling for ulike "typer" kommuner, kommentert av erfarte rådgivere
- Utfyllende "maler" for lokal forskrift, der eksemplamsamlingen eventuelt kommer til kort
- Telefonbistand hvis man lurer på noe i prosjektmaterialer eller står fast av andre grunner
- Faglig nettverk via telefon og internett
- Kvalitetssikring gjennom aktiv bruk av faglige og publikumsorienterte høringsinstanser

Ved utløpet av den utvidede påmeldingsfristen hadde 137 kommuner meldt seg som deltakere i prosjektet. Planleggingen av prosjektet var basert på 150 deltagende kommuner, og det ble vedtatt å gjennomføre prosjektet med et noe redusert omfang.

Arbeidsformen har vært innhenting av forskrifter, både vedtatte og påbegynte utkast. Dette har dannet et grunnlag for å komme frem til hva en forskrift bør/skal inneholde. Organiseringen av forskriftsarbeidet, dvs. hvordan kommunen kan legge opp arbeidet med utarbeidelse av en lokal forskrift, er dels gjort på bakgrunn av kontakt med kommuner, egen erfaring og ved hjelp av andre faglige instanser.

1.3 Innledende spørreskjema

Ved oppstart av prosjektet i mai 2001 mottok alle deltagende kommuner et spørreskjema, som skulle kartlegge hvor kommunene befant seg i prosessen. I alt 42 av 137 kommuner fylte ut og returnerte skjemaet.

Hovedinntrykket fra spørreundersøkelsen var at flertallet av kommunene ikke hadde påbegynt arbeidet med å utarbeide lokal forskrift, mens kun en fjerdedel hadde startet selve prosessen.

Av de 42 kommunene som svarte, hadde kun 6 kommuner vedtatt å samarbeide med nabokommunen om felles resipientmål. I rapportens pkt. 2.3 er det oppsummert litt om hvilke vurderinger og kriterier som bør legges til grunn for beslutninger om evt. samarbeid med nabokommune eller ikke. Ut fra disse vurderingene, geografi og beliggenhet antar en at 27 av de 42 kommunene naturlig burde ha samarbeidet, mens altså bare 6 kommuner faktisk gjorde det.

1.4 Viktige forskjeller mellom avløpsforskriften og separatforskriften

Forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg (avløpsforskriften) ble fastsatt 12.4.2000 av Miljøverndepartementet, i medhold av forurensningsloven §§ 9, 52 a og 81. Ved ikrafttredelse 01.01.2001 ble "forskrift om utslipp fra separate avløpsanlegg" (separatforskriften) av 08.07.1992 opphevet. Viktige forskjeller mellom avløpsforskriften og separatforskriften er:

- Kommunen er nå gitt myndighet for avløpsanlegg opp til og med 1.000 PE mot tidligere avløpsanlegg som i mengde eller sammensetning tilsvarer avløp fra inntil 7 bolig- eller hytteenheter
- Skillet mellom spredtbygde og lettbygde områder (7-hus regelen) er fjernet
- De tekniske retningslinjene, som kommunen pliktet å følge etter den gamle separatforskriften, er opphevet. Det samme gjelder ordningen med typegodkjenning av minirenseanlegg
- Alle lokale forskrifter og rammetillatelser gitt av fylkesmannen med hjemmel i separatforskriften ble opphevet fra 01.01.2001
- Kommunens må selv fastsette kompetansekrav for de som skal gjøre forundersøkelser, fremsætte søknad/melding og stå ansvarlig for utslippet i medhold av forurensningsloven. Dette kan kommunen gjøre i lokal forskrift eller sørge for under saksbehandling av utslippsøknader etter avløpsforskriften § 4. Når avløpsanlegget kommer til gjennomføring som tiltak etter plan- og bygningsloven, gjelder kompetansekravene her mht. godkjenning av fortak og ansvarsrett for tiltaket for så vel prosjekterende som utførende og kontrolloppgavene i den sammenheng

Som følge av den nye avløpsforskriften er typegodkjenningsordningen (kvalitetsnormer) for minirenseanlegg, for slamsavskillere i glassfiberarmert umettet plast (GUP) eller i termoplast, for biologiske toaletter osv. ikke videreført av de statlige myndighetene.

NORVAR og Leverandørforeningen for minirenseanlegg (LfM) har tatt initiativ til en videreføring av ordningen med typegodkjenning av minirenseanlegg som en frivillig ordning gjennomført i regi av Det Norske Veritas. Godkjenningene vil bli gitt etter tilnærmet samme kvalitetsnormer som fra SFT og iht. VA/Miljø-blad nr. 52 om minirenseanlegg. NORVAR anbefaler kommunene å stille krav om at minirenseanlegg skal være typegodkjente.

Det finnes i for øvrig en ordning for miljetesting av biologiske toaletter (Svanemerkeordningen). Ordningen administreres i regi av Stiftelsen Miljømerking i Norge.

NKF og NORVAR har dannet en stiftelse hvis eneste oppgave er å produsere og utgi VA/Miljø-blad, dvs. veilederende normer for tekniske løsninger og arbeidsoperasjoner for spesielle oppgaver innen VA-fagene. VA/Miljø-bladene skal vise hvilke krav og fremgangsmåter som bør legges til grunn for å løse konkrete arbeidsoppgaver innen VA-sektoren og er dermed viktige hjelpemidler for kommunene som det kan henvises til i en lokal forskrift, jf. kap. 2.6. VA/Miljø-blad distribueres gjennom en abonnementsordning der Norsk Rørsenter AS er sekretariat. For mer informasjon vises til: www.rorsenter.no

I hvilken grad det i en forskrift skal legges inn konkrete krav eller henvises til aktuelle ordninger eller publikasjoner, er nærmere omtalt i kap. 2.6.

1.5 Utarbeidelse av en forskrift

Avløpsforskriften gir kommunen en hjemmel til, men ingen plikt til å utarbeide lokal forskrift. Kommunen har m.a.o. valgfrihet, og det er ikke noe mål i seg selv å utarbeide en lokal forskrift. Det er derfor viktig å gjøre et valg, og kommunen kan evt. velge å ikke ha en lokal forskrift. Slike valg kan gjøres med bakgrunn i vurderinger knyttet til rapportens kap. 1.4 og 2.2.

For å treffe vedtak om å innføre en lokal forskrift, kreves det hjemmel i lov eller forskrift. Avløpsforskriften § 5 inneholder en slik forskriftshjemmel på et område hvor kommunen er forurensningsmyndighet. Ved utarbeidelse av forskrift må kommunen forsikre seg om at innholdet ikke går ut over det § 5 gir kommunen anledning til og at innholdet ikke strider mot hjemmelsbestemmelsen i forurensningsloven, andre paragrafer i forurensningsloven eller avløpsforskriften. Hjemmen i forurensningsloven finnes i § 9, som bland annet hjemler bruk av selvberende forskrifter. Ved behandling av forskrifter fram til bindende vedtak skal også saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven følges.

I SFTs "Forskrift om utsipp fra mindre avløpsrensanlegg, Veileitung til kommunene", TA 1741/2000 (forvaltningsveileningen) er det laget et forslag til hvordan en lokal, selvberende forskrift kan bygges opp.

Målet med denne rapporten er å gi kommunene et hjelpemiddel i arbeidet med å utforme en lokal forskrift. I de etterfølgende kapitler finnes:

- En beskrivelse av prosessen/framgangsmåten for utarbeidelse av lokal forskrift.
- Konkrete forslag til forskrifstekster som
  - minimumsløsning med hensyn til innhold i lokal forskrift
  - alternativ eller supplerende tekst som kan dekke opp spesielle mål eller situasjoner

2 FORARBEIDER OG ORGANISERING AV FORSKRIFTSARBEIDET

For at en lokal forskrift skal bli et funksjonelt verktøy for å regulere de minste utslippene, er det nødvendig med et grundig forarbeid. Det vil være behov for å foreta en rekke vurderinger og beslutninger underveis i prosessen fram til at en lokal forskrift kan vedtas.

I dette kapitlet beskrives prosessen ved utarbeiding av en lokal forskrift, aktuelle forarbeider som bør eller må gjennomføres, og det settes søkelys på en del temaer og spørsmål en vil kunne støte på. En har også sett på noen problemstillinger i grenselandet mellom en lokal forskrift og plan- og bygningslovens bestemmelser.

2.1 Grunnlagsmateriale

I de publikasjoner og rapporter som er nevnt under, vil en finne nyttig underlag for arbeidet med utarbeidelse av lokale forskrifter. Dette er materiale som dels er utgitt i forbindelse med implementering av forskriften og dels består av tidligere utgitte publikasjoner.

Forskrift om utslip fra mindre avløpsanlegg.

Veileddning til kommunene.

SFT-publikasjon TA 1741 / 2000

Denne veileddningen, også kalt "forvaltningsveileddningen", tar opp de ulike sidene knyttet til forvaltning etter avløpsforskriften. Den har også et kapittel om fastsettelse av kommunale forskrifter, som bl.a. omhandler tema knyttet til utarbeidelse og innhold i en lokal forskrift om utslip fra avløpsanlegg inntil 15 PE.

Utslip fra mindre avløpsanlegg.

Teknisk veileddning. Forløpig utgave.

NORVAR-rapport 107 / 2000

Veileddningen gir en oversikt over aktuelle tenselsløsninger med hovedvekt på anlegg mindre enn ca. 100 PE. Den berører i tillegg en del sentrale utfordringer for kommunene og gir henvisninger til relevant litteratur i dette arbeidet.

Prosessen ved utarbeidelse av miljømål for vannforekomster.

Erfaringer og råd fra noen kommuner.

NORVAR-rapport 122 / 2002

Rapporten oppsummerer erfaringer fra miljømålprosessen i et utvalg norske kommuner, herunder hvordan miljømålarbeidet synliggjøres i det kommunale planverket, hvordan arbeidet organiseres med ansvarsfordeling samt erfaringer fra gjennomføring av prosessen. Den inneholder også en kort vurdering av hvordan EUs rammedirektiv for vann kan komme til å påvirke norsk vannsforvaltning.

Mal for gebyrforskrift for saksbehandling og kontroll av mindre avløpsanlegg.
NORVAR. Desember 2000.

Kommunene kan i medhold av avløpsforskriften § 9 fastsette forskrift om gebyr for saksbehandling og kontroll. Det er utarbeidet en mal for lokal gebyrforskrift. Malen gir veiledering om hvilke kostnader knyttet til saksbehandling og kontroll av mindre avløpsanlegg som kan kreves refundert gjennom gebyrvordninger. Den inneholder også konkret forslag til forskriftstekst og gebyrregulativ.

Miljømål for vannforekomstene. Hovedveiledering.
SFT-veiledering 95:05, TA 1142 / 1995

Veilederingen gir en detaljert og konkret beskrivelse av fremgangsmåten ved fastsetting av miljømål og oppfølging av disse. Ved fastsetting av miljømål er det lagt opp til at kommunene tar utgangspunkt i de bruker- og verneinteressene som er knyttet til de enkelte vannforekomstene, eller de interesser man ønsker å utvikle.

Klassifisering av miljøkvalitet i fjorder og kystfarvann.
SFT-veiledering 97:03, TA 1467 / 1997

Veilederingen gir en praktisk innføring i metoder for å klassifisere tilstand når det gjelder ulike virkningstyper i fjorder og kystfarvann og klassifisering av egnethet for ulike bruksformål. Hovedhensikten med klassifiseringssystemet er å gi ulike faggrupper og personer innen forvaltning, rådgivning og forskning et felles verktøy for vurdering av miljøtilstand og utvikling i ulike typer marine vannforekomster.

Klassifisering av miljøkvalitet i ferskvann.
SFT-veiledering 97:04, TA 1468 / 1997

Veilederingen gir en praktisk innføring i metoder for å klassifisere tilstand når det gjelder ulike virkningstyper i ferskvann og klassifisering av egnethet for ulike bruksformål. Hovedhensikten med klassifiseringssystemet er å gi ulike faggrupper og personer innen forvaltning, rådgivning og forskning et felles verktøy for vurdering av miljøtilstand og utvikling i ulike typer ferskvannsforekomster.

De nevnte veilederinger og rapporter anbefales som hjelpeemidler i kommunens forvaltning generelt og i arbeidet med lokale forskrifter spesielt. Det er også grunn til å presisere at selv om mye av det formelle grunnlag i forskrifter og retningslinjer ble borte ved innføring av avløpsforskriften, er saget det samme, og erfaringssmatriell, faglitteratur og veilederinger er like verdifulle arbeidsverktøy som før.

Det er særlig grunn til å understreke betydningen av at kommunen forholder seg til anbefalingene i SFTs TA-1741/2000 (forvaltningsveilederingen) i sin myndighetsutøvelse. Vi har imidlertid i denne rapporten valgt å supplere med mer "konkret" veiledering og beskrivelse av de vurderinger og oppgaver som må gjennomføres for å få en lokal forskrift til å bli et godt verktøy.

2.2 Vurdering av formål og nytte med forskriften

Når en skal starte opp arbeidet med utarbeidelse av en forskrift, kan det være besnørrende å seke til eksisterende lokale forskrifter, finne noe som passer, stryke litt, legge til litt og ferdig med det.

En slik arbeidsform innebærer en risiko for at forskriften ikke blir det virkemiddel en tenkte seg da en startet arbeidet. Det er i denne sammenheng viktig å ha klart for seg at saker som omfattes av lokal forskrift ikke er gjenstand for søknadsbehandling. Dersom et planlagt anlegg tilfredsstiller forskriftenes krav når det gjelder anleggstypc, dimensjonering og teknisk løsning, så er utslippet tillatt. Det er ikke hjemmel for avslag ut fra vurderinger knyttet til andre beslutningskriterier (resipienthensyn cl.1.) enn de som framgår av den lokale forskriften (jf. forvaltningsloven § 40). De begrensninger en "ønsker å ha tilgjengelig", må følgelig framgå av den lokale forskriften i form av regler som spesifiserer forutsetninger for behandling som enkeltsak etter avløpsforskriften § 4, begrensninger i forskriftenes virkeområde el.l. Dette er nærmere omtalt i kap. 2.6.

Det er på denne bakgrunn viktig å gjøre en del vurderinger og ta en del beslutninger før en går løs på arbeidet med selve forskriften.

Innledende problemnotat

For at en lokal forskrift skal bli et funksjonelt verktøy for å regulere de minste utslippene, vil det være nødvendig med et grundig forarbeid. Før en går løs på dette arbeidet, anbefales å starte med å drøfte de problemene en ønsker at forskriften skal løse i et innledende problemnotat. Her nevnes eksempelvis:

- Gjeldende praksis og administrative og forurensningsmessige konsekvenser
- Behov for forenklet saksbehandling på sektoren slik at ikke alle saker må gjennom behandling som enkeltsaker
- Behov for rutiner som beskriver kjøreregler og beslutningskriterier ved saksbehandling på sektoren
- Behov for et vedtatt beslutningsgrunnlag som virkemiddel mot "lobbyvirksomhet" og "politikerstyring" i enkeltsaker
- Samarbeid med flere kommuner. Unngå at det blir "interkommunal" konkurrans om utslippskravene
- Håndtering av avløpsforholdene i områder med utbyggingspress
- Behov for å legge rammebetegnelser for opprydding i eldre bebyggelse ved bruk av avløpsforskriften § 6
- Behov for et vedtatt beslutningsgrunnlag basert på en konkret vurdering av:
  - Miljømål for vannforekomistene
  - Resipienttilstand og -kapasitet sett i forhold til miljømål

Problemnotatet bør munne ut i:

- En formulert målsetning med den lokale forskriften

Alternativt kan det hende at en gjennom denne innledende prosessen finner ut at det ikke er noe behov for en lokal forskrift i kommunen. Årsaken kan f.eks. være at kommunen har få utslippsaker som ikke overstiger 15 PE eller at utslippsaksene er av en slik karakter at de i liten grad egner seg for regulering gjennom en lokal forskrift. Dersom en skal utarbeide en lokal forskrift, bør som et utgangspunkt nytten av forskriften være større enn de kostnader en vil ha med å utarbeide den.

2.3 Organisering av prosessen

I en hektisk hverdag dukker det opp nye arbeidsoppgaver hele tiden, og alle har egentlig arbeidsoppgaver nok. I en slik situasjon er denne typen arbeid noe det er svært lett å legge til side og nedprioritere i forhold til mer dagsaktuelle aktiviteter.

For å få framdrift og struktur på arbeidet, er det viktig at en allerede før oppstart strukturerer og organiserer oppgaven som et prosjekt med en arbeidsplan og en framdriftsplan. Også på dette punktet kan det være hensiktsmessig å utarbeide et:

Innledende prosjektnotat

der en :

- Ser på hvem i organisasjonen som har relevante arbeidsoppgaver og noe å bidra med i prosessen. Viktige medspillere i denne prosessen vil være helseetaten, bygningsetaten, arealplanleggerne og evt. miljøvernmeddelen
- Forslår konkret prosjektgruppe og definerer arbeidsoppgaver og ansvar for den enkelte
- Utpeker prosjektleder med ansvar for koordinering og framdrift
- Beskriver ressursbehovet med nødvendige bevilgninger og personell, slik at sentraladministrasjon og evt. politisk nivå forstår at arbeidet ikke er et "enkeltmannsforstak", men et teamarbeid. Dette innebærer også at prosjektlederen må få frigjort tid og nødvendig tillit og fullmakt til å utøve prosjektlederfunksjonen

Innledende prosjektnotat bør/må bringes opp til behandling og beslutning på det administrative eller politiske nivå, som har beslutningsmyndighet til å frigi nødvendige ressurser og gi arbeidet den nødvendige prioriteten.

Prosjektgruppas oppgaver

Prosjektgruppas oppgaver er mange og vil endre seg i løpet av prosessen, men vil bl.a. være:

- Vurdere vassdrag / vannforekomster og brukerinteresser i forhold til publikum, utbyggingsinteresser, friluftsinteresser og foreliggende planer. I forlengelsen av disse vurderingene, kan neste oppgave være å:
  - Definere miljømål for ulike deler av kommunen og de ulike vassdragene
  - Det kan i denne sammenheng være å sette i gang nødvendige arbeider med resipientvurderinger etc. slik at en framkaffer grunnlag for å foreslå definerte miljømål⁽¹⁾, jf. NORVAR-rapport 122/2002 "Prosessen ved utarbeidelse av miljømål for vannforekomster. Erfaringer og råd fra noen kommuner" samt etterfølgende kap. 2.4, underkapittel "Fastlegge / definere miljømål".

⁽¹⁾ Det skal bemerkes at miljømål ikke må være på plass før å kunne utarbeide en lokal forskrift, men miljømål vil være et viktig grunnlag dersom slike er fastsatt.

- Vurdere om problemstillinger knyttet til situasjonen oppstrøms / nedstrøms⁽²⁾ gjør det nødvendig, rasjonelt og formustring å samarbeide med nabokommuner (hver som er oppstrøms og hvem som er nedstrøms, er i denne sammenheng ikke interessant). Det er viktig her at en oppnår en enhetlig forståelse av brukerinteresser og miljømål og at en får enhetlige krav slik at det ikke blir ”konkurranse og næringspolitiske undertoner” i rensekrevene fra den ene kommunen til den andre.
- ⁽²⁾ I denne sammenheng er det viktig å være oppmerksom på at EUs rammendirektiv for vannressurser som skal implementeres i Norge, forutsetter at forvaltning av vannressursene skal organiseres etter vassdragsgrenser/nedbørfeltdistrikter uavhengig av kommune- og fylkesgrenser.
- Utarbeide liste over parter/interessenter som skal høres i prosessen. Dette kan være:
  - offentlige organer med forvaltningsansvar på relevante områder knyttet til sektoren (helse, bygningsvesen, arealplanlegging)
  - representanter for de interesser som berøres, f.eks. vassdragstreguler og grunneiere samt ulike frivillige organisasjoner som naturvernlag, jeger- og fiskoforeninger, grunneierlag, velforeninger, historielag osv.

En bred høringsgruppe sikrer at mest mulig av relevante opplysninger og interesser knyttet til vassdragene og tilliggende områder framkommer og kan legges til grunn for arbeidet med forskriften.

Offentlig kunnigjøring og utlegging skal benyttes, men det anbefales også at kommunen tidlig går aktivt ut og søker informasjon og synspunkter. Da blir beslutningsgrunnlaget bedre, valgene riktigere og forskriften bedre. Til slutt og ikke minst viktig; forståelsen vil øke for at det legges rammer og at forskriften utarbeides.

- Gjennomføre og organisere det praktiske arbeidet med forskriften, herunder nødvendige faglige forarbeider, høringer, ivaretak krav til varsling osv. iht. forvaltningsloven mv.

Dersom vurderingene knyttet til oppstrøms/nedstrøms-problematikken viser at interessene og behovene krysser kommunegrensen, må prosjektgruppa utvides og/eller forskriften ut på høring i den/de andre kommunen(e).

2.4 Faglige forarbeider for utarbeidelse av lokal forskrift

En kan selv sagt si at enkelte av de oppgaver og vurderinger som er nevnt i det foregående, er faglige forarbeider for utarbeidelse av lokal forskrift. I denne sammenheng har vi imidlertid tenkt mer på oppgaver knyttet til å framkaffe nødvendig beslutningsgrunnlag for forskriftens virkeområde, rensekrev mv. Hvor mye som skal gjøres ut av de forarbeidene som omtales her, vil være en vurdering i hvert enkelt tilfelle. Medvirkende faktorer for å vurdere arbeidsomfanget i denne sammenheng, kan være om det finnes en hovedplan for avløp med vedtatte rammer eller føringer for miljømål, resipientkapasitet i vannforekomstene, verneinteresser, foreliggende utbyggingsplaner, utbyggingspress mv.

Forskriftens virkeområde

Lokale forskrifter kan kun fastsettes for utslipp fra inntil 15 personenheter (PE).

1 PE er i EUs avløpsdirektiv definert som den mengde organisk stoff som brytes ned biologisk med et biokjemisk oksygenforbruk over 5 døgn (BOFs) på 60 gram oksygen pr. døgn. I forhold til den "gamle" norske terminologien vil 1 PE tilsvare utslippet fra ca. 1,52 personer. Dette innebærer at en lokal forskrift gjelder for utslipp som tilsvarer inntil ca. 23 personer. Det vi har av erfaringssmateriell og dimensjoneringsregler bygger imidlertid på den gamle enheten personekvivalenter (pe). Enheten PE etter EUs definisjon blir derfor først og fremst en parameter for å plassere utslippsmyndigheten.

Kommunen kan sette geografiske begrensninger i forskriftens virkeområde. Det er ikke nødvendig å gi slike begrensninger, men forskriften vil i så fall gjelde i hele kommunen, og det er ikke sikkert det er hensikten. Det kan f.eks. være et mål å holde unna områder der brukerinteressene er store og en av den grunn ønsker å gi alle utslipp til vannforekomsten en særskilt grundig vurdering. Dette må også sees i sammenheng med om forskriften skal være fullt ut selvbarende eller om den etter gitte kriterier skal utløse ordinær behandling av utslippsaker etter avløpsforskriften § 4, jf. kap. 2.6.

I denne fasen må vurderinger og beslutninger også gjøres med bakgrunn i kommunens eksisterende planverk. I kommuneplanens arealdel har en vurdert og gjort vedtak om hvor kommunen ønsker at utbygging skal skje, gitt foringer for omfanget av fremtidig spredt bebyggelse, fritidsbebyggelse og kartlagt eksisterende bebyggelse innenfor ulike arealkategorier som f.eks. LNF-områder. Kommuneplanens arealdel er juridisk bindende og legger rammer for arealbruk i kommunen. Disse rammenes er styrende for videre detaljplanlegging gjennom reguleringsplaner og bebyggelsesplaner og er et viktig grunnlag i arbeidet med å forebygge forurensningsproblemer.

I en hovedplan for avløp vil kommuneplanens målsetninger på avløpssektoren være konkretisert, og det er avklart hvor det i dag er etablert kommunale eller private anlegg. Hovedplanen er med andre ord knyttet opp til evt. vedtatte miljømål, kommuneplan og reguleringsplan. Den viser hvor det i fremtiden kommer til å bli etablert ledningsnett og hvor en da kan/skal pålegge tilknytning til offentlig avløpsledning med hjemmel i plan- og bygningsloven § 66. Det er også mulig at den definerer områder som må prioriteres for opprydding på avløpssektoren. Hovedplan for avløp vil dersør på flere punkter være et godt grunnlag for å fastlegge aktuelle virkeområder for lokal forskrift.

Med hjemmel avløpsforskriften §§ 6 og 7 kan kommunen som forurensningsmyndighet gripe inn og kreve opphør eller endring av eksisterende utslipp. Dette gjelder så vel eldre utslipp med tillatelse som eldre utslipp uten tillatelse, dvs. de som er eldre enn lovgivningen på området, jf. kommentar til avløpsforskriften § 6 annet ledd. Slik pålegg blir gitt som enkeltvedtak. Dersom en kommune ønsker å gjennomføre opprydding i eldre utslipp i noe omfang, bør dette skje etter en plan for hvilke utslipp og områder en skal rydde opp i og hvilke krav en vil stille til tiltak. En vedtatt lokal forskrift, samordnet med hovedplanens prioriteringer, vil være et svært godt og nyttig verktøy for å strukturere en slik prosess.

Fastsette/definere miljømål

NORVAR-rapport 122/2002 "Prosessens ved utarbeidelse av miljømål for vannforekomster. Erfaringer og råd fra noen kommuner" er utarbeidet for å gi kommunene veiledningsmateriell for å kunne forenkle og effektivisere arbeidet med fastsettelse av miljømål, høyne kvaliteten på arbeidet og bidra til å framskynde dette arbeidet i kommunene.

Rapporten formulerer bl.a. hensikten med å vedta miljømål slik:

Fastsetting av miljømål setter recipienten og bruken av denne i fokus. Når det er oppnådd enighet om forpliktende mål, har kommunene et nyttig verktøy til bruk i planprosessen og praktisk saksbehandling innenfor alle sektorer med virksomhet som kan påvirke vannmiljøet. En prosess som resulterer i vedtak om miljømål, vil gi kommunen god oversikt over:

- vannkvaliteten i egne vannforekomster
- forurensningstilførsler til vannforekomstene
- bruker- og verneinteresser knyttet til vannforekomstene

Dette betyr indirekte at kommunen må ta stilling til framtidig ønsket naturverdi og bruksverdi/hytte av de ulike vannforekomstene i prioritert rekkefølge. Alle vassdrag med noen grad av konflikt mellom ulike interesser vil ha nytte av vedtatte miljømål.

Gjennom vedtatte miljømål er det oppnådd enighet om målene, og det vil være mer oversiktlig og enklere på laglig bakgrunn å definere de krav som må stilles til utslippen til de ulike vannforekomstene.

Vedtatte miljømål representerer videre en styrking av det politiske beslutningsgrunnlaget for å stille relevante rensekrav. Miljømålarbeidet er imidlertid ikke en engangssak, men en kontinuerlig prosess der virkningen av tiltakene må følges opp og evt. gi grunnlag for revisjon av miljømålene eller endring av tiltakskravene. **Stike endringer kan medføre behov for revisjon også av den lokale forskriften.**

NORVAR-rapport 122/2002 har en veiledningsdel som beskriver prosessen, dvs. oppstart, organisering, gjennomføring og oppfølging av miljømålarbeidet. Rapporten henviser for øvrig til SFTs veiledningsserie om miljømål for vannforekomstene. Noen av de mest aktuelle veiledningene er nærmere omtalt i kap. 2.1.

I hervede rapport begrenser en seg til å presisere at fastsettelse av miljømål er viktig, men ikke nødvendig eller påkrevet forarbeid for å utarbeide en lokal forskrift. I forbindelse med arbeidet med fastsettelse av miljømål, dannes blant annet grunnlaget for:

- Beslutninger om forskriftenes virkområde
- Beslutninger om tiltak for å ivareta recipientene
- Beslutninger om spesifikke rensekrav

Arbeidet vil også være viktig mht. beslutninger om rensekrav generelt i kommunen, dvs. også i de områder og saker som ikke behandles etter den lokale forskriften.

For å fastlegge / definere miljømål er det nødvendig å kartlegge brukerinteresser og resipienttilstand. I dette kartleggingsarbeidet må en ikke glemme at det er mye informasjon og kunnskap tilgjengelig ved å benytte lokale kilder, skoler, næringsmiddeltilsyn mv. Lista over parter en ansør å ha høringsrett til forskriften, er også et nytlig utgangspunkt for "kildevalg".

Fastsette utslippsvilkår

Et av de viktigste kriteriene for å kunne fastsette utslippsvilkår er å ha oversikt over resipienttilstand og fastsatte miljømål slik at en kan framstaffe måltall for utslippskvalitet eller utslippsmengder til de enkelte vannforekomstene i kommunen.

For å fastsette utslippskrav relatert til miljømål, må en i miljømålarbeidet (fortrinnvis) eller i forskriftsarbeidet utarbeide:

- forurensningsbudsjett
- tiltaksplan
- "kontoplan" for forurensningsregnskap

og på den måten skaffe seg et grunnlag for utslippskravene så vel som kontroll med måloppnåelsen.

Det er imidlertid også svært viktig å se på de muligheter som finnes for lokale, naturbaseerte rennsløsninger gjennom kartlegging av løsmasseforekomstene i kommunen. Her er så vel lokalisering, som mektighet og kvalitet mht. infiltrasjonsegenskaper viktig. Det anbefales at forholdene kartlegges og vurderes i et "større perspektiv" i forbindelse med utarbeidelse av en lokal forskrift. En kvartærgeologisk kartlegging på overordnet nivå er et viktig grunnlag her, men en bør også undersøke om kvartærgeologiske kart finnes for kommunen og om disse evt. sammen med sylkenes grusregisterkart, gir tilstrekkelig informasjon på "forskriftsstadet".

Dersom større undersøkelser ikke er foretatt på dette området, kan og bør en i forskriften kreve at det i den enkelte melding skal legges ved sikteturver og resultat av evt. infiltrasjonstest.

Når grunnlaget for utslippskravene er fastlagt og utslippskravene skal formuleres, må en vurdere om en skal forhåndsgodkjenne tekniske løsninger eller formue kravene som krav til funksjon, utslippskvalitet og/eller utslippsmengde, jf. også SFTs forvaltningsveiledning kap. 4.2.2. Det er i denne forbindelse viktig at kravene i den lokale forskriften blir entydige, slik at det ikke senere kan oppstå tvil om hva som ligger i kravene.

I denne sammenhengen minner en også om at typegodkjenningsordningen for minirenseanlegg, som ble fjernet ved innføring av avløpsforskriften, er videreført som en frivillig ordning etter en avtale mellom Leverandørforeningen for minirenseanlegg, Det Norske Veritas og NORVAR. Kommunene bør i sin praksis basere seg på denne typegodkjenningsordningen i de tilfeller der minirenseanlegg kan benyttes.

I det etterskuddende er det satt opp noen eksempler på hvordan kommunen kan vurdere kravene i forhold til ulike typer resipienter. Dette arbeidet må også sees i sammenheng med

forskriftens virkeområde der det skal framgå om et område dekkes av den lokale forskriften eller ikke.

- Sårbare resipienter:
  - Forbud eller delvis forbud mot nyc utslipp fra mindre avløpsanlegg:
    - Nedslagsfelt for drikkevann
    - Dersom det i deler av kommunen er vanskelige eller dårlige resipientforhold, bør disse resipientforholdene kategoriseres, og det bør settes betingelser til det enkelte område/utslipp. Med vanskelige resipientforhold menes her resipienter som ikke er eller bare delvis er egnet til å ta imot rentset avløpsvann, eller det er knyttet spesielle brukerinteresser til resipienten
    - Dersom kommunen vurderer eller har planer for avkloakkering av et område
- I påvente av fremtidig avkloakkering av et område kan midlertidige løsninger være aktuelt. Det bør i så fall settes krav til hva slags bebyggelse det gjelder, områdebegrensning, tidsbegrensning og type rense løsninger som er akseptable.
- Innlandsresipienter:
  - Slamavskiller med etterfølgende infiltrasjon i grunnen der grunnforholdene tillater dette
  - Minirenseanlegg med fosforfjerning (klasse 1 eller 3)
  - Våtmarksfilter
- Gode sjøresipienter:
  - Områder der det er spesielt god resipient, f.eks. utslipp til gode sjøresipienter hvor utslipp kan skje med begrensede rensetiltak som eksempelvis slamavskiller (forutsetningene for valg av løsning bør fremkomme)
  - Ved slike utslipp bør det settes krav til utslippsledningen (type og størrelse, dekkmasse over ledningen, dybde på utløpet og avstand fra land, selvfall eller pumping)

2.5 Formelle hensyn ved utarbeidelse av lokal forskrift

Ved utarbeidelse av en lokal forskrift kreves at en følger de formelle krav til saksbehandling som er gitt i forvaltningsloven kap. VII, §§ 37- 40. Deler av det etterfølgende er også hentet fra avløpsforskriften og fra kommuneloven.

Det stilles krav til:

1. Kunngjøring om at forskriftsarbeid startes opp (forhåndsvarsling)
2. Innhenting av nødvendige opplysninger i saken. Kommunen plikter å sørge for at saken er tilstrekkelig belyst (eller kan en konsekvensvurdering være hensiktsmessig)
3. Interessenters rett til uttale seg om saken, dvs. høring
4. Fylkesmannens rolle som høringsinstans
5. Kommunalt vedtak om fastsettelse av forskrift

6. Muligheter for legalitetskontroll av kommunens vedtak om lokal forskrift
7. Kunngjøring av vedtatt forskrift i Norsk Lovtidend

Vedr. 2 og 3:

Det stilles ikke krav til at det skal avholdes informasjonsmøter, men så vel for å få inn opplysninger til senere bruk i arbeidet og for å informere interessentene om intensjoner med, og innhold i den lokale forskriften, kan det være hensiktsmessig å invitere til et orienteringsmøte ved oppstart av arbeidene og ved innledningen av høringsperioden, jf. også kap. 2.3. Prosess for høring er beskrevet i SFTs forvaltningsveilegning kap. 4.2.1, hvor det bl.a. fremgår at høringsfristen skal være minst 6 uker. Det bør også påses at andre etater med forvaltningsoppgaver på sektoren eller tilliggende sektorer trekkes inn (helsemyndigheter, bygningsmyndigheter, arealplanleggere).

Vedr. 4:

Iht. avløpsforskriften § 5 skal fylkesmannen få anledning til å uttale seg før lokal forskrift fastsettes eller endres. Fylkesmannen er m.a.o. en klar høringspart som skal tilskrives aktivt. Kommunen kan også på eget initiativ og etter nærmere avtale, velge å benytte fylkesmannen som en rådgiver under arbeidet.

Fylkesmannens rolle som høringsinstans er nærmere beskrevet i NORVARs VA-jus database, versjon 3, oktober 2002 (www.norvar.no), der det bl.a. heter:

"Det fremgår ikke av SFTs forvaltningsveilegning noe nærmere informasjon om hvordan denne bestemmelsen er å forstå annet enn at kommunen plikter å føre opp fylkesmannen som høringsinstans.

Etter vårt skjønn burde fylkesmannene rett her gå lenger enn øvrige høringsberettigede etter forvaltningsloven § 37. Dersom fylkesmannen her bare var tiltenkt en helt alminnelig rolle som høringsinstans ville det være unødvendig å nevne dette særskilt.

Noe av formålet bak at fylkesmannen skal få uttale seg, før lokal forskrift fastsettes eller endres, må være at det må antas at han som tidligere myndighetsutøver på dette området sitter inne med verdifull kompetanse av betydning i forhold til fastsettelsen av lokal forskrift. Når man så vet at et utkast som sendes på høring, kan gjennomgå dybdegående forandringer fra det sendes på høring til endelig versjon av forskriften er klar, virker det ut fra forskriftenes ordlyd og henvisningen til at han også skal høres når teksten skal endres, naturlig at fylkesmannen får tilsendt den endelige versjonen for 2. gangs gjennomgang. I alle fall virker dette naturlig, der det rent faktisk har blitt en god del endringer i forskriftsutkastet som følge av høringsrundens kommentarer.

Dertil kommer at fylkesmannen etter kommuneloven § 59 har adgang til å foreta lovligghetskontroll av kommunalt fattede avgjørelser. Ved at fylkesmannen får anledning til å gjennomgå endelig utkast etter høringsrunden, vil han antageligvis i en rekke tilfeller kunne gjøre kommunen oppmerksom på eventuelle lovstridige bestemmelser i den lokale forskriften før de blir fastsat!

Vedr. 5 og 6:

Fastsætelse av lokal forskrift er ikke et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningsloven.

Etter revisjon av kommuneloven tidlig på 90-tallet er det ikke lenger automatikk i at sylkesmannen generelt legalitetskontrollerer avgjørelses fattet av kommunen. Av kommuneloven § 59 fremgår hvilke bestemmelser som gjelder for legalitetskontroll av vedtak om lokale forskrifter, jf. også SFTs forvaltningsveiledning kap. 6.3.

For nærmere orientering om sylkesmannens adgang til legalitetskontroll etter kommuneloven vises til SFTs forvaltningsveiledning kap. 6.3 og til kommuneloven § 59.

Vedr. 7:

I SFTs forvaltningsveiledning kap. 4.2.1 står det bl.a. at forskriften skal kunngjøres i Norsk Lovtidend etter vedtakelse. Det kan for øvrig være en mulighet å benytte adgangen i forvaltningsloven § 38 annet ledd til, når praktiske hensyn gjør det hensiktsmessig, å begrense kunngjøringen til en kort omtale av forskriften med opplysning om hvor teksten kan fås eller finnes.

Om klageadgang i saker etter lokal forskrift

Et utsipp som er tillatt iht. lokal forskrift, kan ikke påklages. Forskriften kan imidlertid gi naboor og andre berørte parter anledning til å legge fram innsigelser til utsipp som er varslet med melding. En innsgelse må fremmes til kommunen innen en fastsatt frist etter mottak av melding og kan ikke fremmes i etterkant. Kommunenes håndtering av innsigelser er nærmere omtalt kap. 2.6.

Naboer og andre berørte parters rett til innsigelser i forskriftssaker må følgelig innarbeides i forskriften. Innholdet i en forskrift kan ikke påklages etter at den er vedtatt. Kommunen kan imidlertid endre krav til et utsipp som er tillatt etter lokal forskrift med hjemmel i forurensningsloven § 18.

2.6 Alternative forskriftstyper

Det er to forskriftstyper som er aktuelle i denne sammenheng, jf. SFTs forvaltningsveiledning kap. 4.2.2.

1. En selvbærende forskrift som fastsetter krav til avløpsløsning, rapportering etc. og hvor alle krav framgår av forskriften. Forskriften bør stille krav om informasjon til kommunen, slik at utsippet kan registreres og kommunen får mulighet til å føre tilsyn med at anlegget er i samsvar med forskriftenes forutsetninger. Kommunen skal også føre tilsyn etter at anlegget er satt i drift og eventuelt sanksjonere ved brudd på forskriftenes forutsetninger.
2. En selvbærende forskrift med krav til avløpsløsning, rapportering etc., men hvor avgjørelsesmyndigheten i visse tilfeller føres tilbake til avløpsforskriften § 4. Kommunen kan i den lokale forskriften fastsette krav til et meldesystem som blant annet ivaretar forholdet til naboer og andre berørte parter. I den lokale forskriften kan det også defineres

situasjoner eller forutsetninger der utslippet etter mer "objektive" kriterier skal behandles som søknad etter avløpsforskriften § 4.

Begge forskriftstypene kan utformes for å gjelde hele eller deler av kommunen og/eller visse typer saker. Det er videre mulighet til å definere områder som ikke skal ha nye utslipp, jf. kap. 2.4 om forskriftenes virkeområde.

Før og under arbeidet med forskriften, må en følgelig ta standpunkt til flere prinsipielle sider ved selve utformingen som eksempelvis:

Selvhærende forskrift eller selvhærende forskrift med krav om søknadsbehandling i visse tilfeller?

- Skal forskriften være selvhærende og fastsette konkrete krav til avløpsløsning, rapportering mv. innenfor forskriftenes virkeområder? Ren selvhærende forskriften forutsetter at resipientforhold og miljømål mv. er likeartede i hele forskriftenes virkeområde. En selvhærende forskrift av denne type er best egnet for kommuner med enkle og ensartede resipientforhold, eksempelvis gode sjøresipenter, hvor alle utsippene kan være til sjø. Den forutsetter også at det ikke vil være brukerkonflikter knyttet til utsipp av avløpsvann etter forskriften.

Denne typen forskrift er det nok ikke så mange kommuner som kommer til å utarbeide. Det har heller ikke vært mulig å fremkalle eksempler på denne typen, og den er dermed heller ikke vurdert videre i rapporten

- Eller:
  - Skal forskriften åpne for at avgjørelsesmyndigheten i visse tilfeller føres tilbake til avløpsforskriften § 4 med individuell vurdering og utsippstillatelse etter enkeltvedtak ? Hvilke tilfeller skal i så fall tilbakesørtes til § 4 ? En kan som nevnt åpne for at kommunen på eget initiativ eller på bakgrunn av innsigelser fra berørte parter, kan ta den enkelte sak opp til behandling etter § 4. En kan også bestemme at ikke forskriftsgodkjente renselösninger krever søknad og individuell behandling, eller at individuell behandling trer i kraft hvis f.eks. infiltrasjonsforholdene ikke er dokumentert tilfredsstillende på det aktuelle området.

Meldesystem

Et meldesystem vil gi naboen og andre berørte parter anledning til å uttale seg i konkrete utslippsaker selv om det er fastsatt en lokal forskrift. Det er opp til kommunen hvordan et meldesystem utformes, men det er trolig hensiktsmessig at den som vil etablere et utsipp, sender melding både til kommunen, naboen og evt. andre berørte parter. For å kunne fungere hensiktsmessig, må meldesystemet inneholde både en frist for evt. innsigelse fra naboen og berørte parter til kommunen og en frist for kommunen til evt. å avgjøre at saken skal behandles som søknad etter avløpsforskriften § 4.

Dersom ingen naboen eller andre berørte parter avgir innsigelse innen en nærmere fastsatt frist og kommunen finner at saken for øvrig er i samsvar med kriteriene i lokal forskrift, kan utslippet etableres i samsvar med kravene i den lokale forskriften. *På bakgrunn av melding om utsipp kan kommunen på eget initiativ innen en fastsatt frist ta den enkelte sak opp til ordinær behandling*

etter avløpsforskriften § 4. Det samme gjelder dersom kommunen på bakgrunn av melding mottar innsigelse mot etablering av utslipp.

Slik bestemmelserne i avløpsforskriften § 5 annet ledd er utformet, er det imidlertid *ingen automatikk i at kommunen på bakgrunn av innsigelse fra en berørt part skal ta saken opp til ordinær søknadsbehandling etter avløpsforskriften § 4*. Kommunen må foreta en vurdering av evt. innsigelser for å avgjøre om det er grunn til at saken skal undergis ordinær søknadsbehandling. Dersom kommunen kommer til at det ikke er noen grunn til at saken skal behandles som søknad, må kommunen fatte et enkeltvedtak om dette med hjemmel i avløpsforskriften § 5. Et slikt vedtak kan påklages etter vanlige regler.

Når det gjelder kommunens anledning til på eget initiativ å kunne ta den enkelte sak opp til ordinær behandling etter avløpsforskriften § 4, så er det åpenbart at det kan gjøres i tilfeller hvor meldingen ikke inneholder de opplysninger som lokal forskrift krever, eller at opplysningene i meldingen ikke gir grunnlag for å bygge et slikt anlegg som melder ønsker, eller bryter med andre krav i lokal forskrift (f.eks. at anlegget er større enn 15 PE eller det er brukerinteresser som ikke blir ivaretatt gjennom løsningen som melder har valgt). Men også andre relevante forhold vil kunne legges til grunn, som f.eks. at resipienten på det aktuelle stedet viser seg å være for dårlig eller at kommunen i etterslått har funnet ut at en av løsningene som lokal forskrift tillater, ikke er god nok likevel i det aktuelle tilfellet.

SFT har ikke lagt noen begrensinger i hva kommunen kan vurdere å legge til grunn, men det ligger i kortene at ulstrakt bruk av dette punktet vil kunne undergrave hele forskriften (forskriften bør da tilpasses, slik at bruken av avløpsforskriften § 4 reduseres). En avgjørelse om å ta en meldingssak opp til ordinær behandling etter avløpsforskriften § 4 er i følge SFT ikke et enkeltvedtak (forurensner kan senere evt. påklage utsallet av søknadsbehandlingen etter avløpsforskriften § 4).

I SFTs forvaltningsveileder kap. 4.2.2 er det som et eksempel foreslått at et meldesystem med fordel kan utføres på samme måte som beskrevet i plan- og bygningsloven § 86 a. Her kan både naboer og kommunen kreve at en meldingssak blir behandlet som søknad. Eksempelet viser for øvrig at det ikke er helt samsvar mellom SFTs forvaltningsveileder og avløpsforskriften på dette punkt. Vi vil anbefale at kommunen holder seg til ordlyden i avløpsforskriften og ikke åpner for at det blir automatikk i at enhver innsigelse fra berørte parter skal føre til søknadsbehandling etter avløpsforskriften § 4. En slik automatikk vil etter vår mening bidra til å undergrave hensikten med en lokal forskrift. Kommunen bør også vurdere om det er aktuelt å kreve at innsigelser skal være begrunnet, slik at kommunen kan få et grunnlag for å vurdere og ta stilling til disse.

Forslag til meldeskjema finnes i vedlegg 2.

Ulike krav i ulike områder

En lokal forskrift kan kartfeste avgrensede områder med ulike, men definerte krav innen hvert område, og områder der det ikke skal tillates utslipp. Det er også enkelte kommuner som har løst dette ved å fastsette separate, selvstendige forskrifter for hvert enkelt definerte område og som lar områdene utenom disse håndteres med utslippsøknad og individuell behandling etter avløpsforskriften § 4.

Forskrift kun for bestemte typer utslipp

En lokal forskrift kan begrenses til å gjelde for bestemte typer utslipp, f.eks. kun utslipp fra bolig- og fritidsbygning eller f.eks. kun eksisterende bebyggelse.

Type utslippskrav

Det må vurderes om tekniske krav til rense tiltak og dimensjonering av disse skal spesifiseres i forskriften, i vedlegg til forskriften, i publikasjoner som forskriften henviser til eller om det bare skal stilles krav til funksjon, utslippskvalitet og/eller utslippsmengde. I den sammenheng må en også vurdere konsekvensene av at krav til spesifikke rense løsninger kan bli "konserverende" i forhold til ny teknologi og nye typer løsninger.

Bruk av vedlegg til forskriften

Vedlegg til forskriften eller publikasjoner som det henvises til i forskriftsteksten, utgjør en del av forskriften og har samme betydning som om kravene ble lagt inn i forskriftsteksten, jf. SFTs forvaltningsveileder kap. 4.1.1

Hvis det henvises til vedlegg, må det vises til spesifikke utgaver av disse og ikke til eksempelvis "Det til enhver tid gjeldende VA/Miljø-blad nr. xx". En slik formulering delegerer myndigheten over til utgiveren av VA/Miljø-blad, og det er ikke hensiktsmessig.

Mindre endringer i forskrift

Ved mindre endringer i en lokal forskrift skal også reglene i forvaltningsloven kap. VII følges, men behovet for utredninger i forkant, høringsprosess mv. vil normalt være vesentlig mindre omfattende enn ved fastsettelse av selve forskriften. Eksempler på behov for mindre endringer i en forskrift er tillatelse til ny teknologi dersom forskriften stiller krav til spesifikke rense løsninger eller oppdatering til nye utgaver av spesifikke publikasjoner dersom forskriften henviser til slike. I slike tilfeller må det gjøres vedtak om endring av forskriften. Mindre endringer kan gjøres i samsvar med blant annet § 37 tredje ledd og § 38 annet ledd i forvaltningsloven.

Andre forhold

En kan også som et alternativ vurdere om en skal utelate tekniske krav i forskriften og forutsette at kravene til kompetanse som stilles gjennom bestemmelserne i plan- og bygningsloven kap. XVI (saksbehandling, ansvar og kontroll) vedrørende ansvarssett og godkjenning av foretak, er tilfredsstillende og at rensekavene kan knyttes opp mot funksjonskrav og krav til utslippskvalitet og -mengde. Dette krever imidlertid at forskriften må endres dersom det skjer endringer i plan- og bygningsloven, jf. bruk av vedlegg og henvisninger.

En bør videre vurdere om henvisning til plan- og bygningsloven § 66 vedrørende rett til pålegg om tilknytning til offentlig avløpsledning skal være med i forskriften. For øvrig bør ikke forskriften inneholde gebyregler, men henvis til evt. gebyrforskrift for saksbehandling og kontroll av mindre avløpsanlegg.

2.7 Oppsummering og kjøreregler i framtidig arbeid og saksbehandling

Det er kommunen som er tillagt myndigheten etter avløpsforskriften. I praksis betyr dette at det er kommunestyret som utøver myndigheten, jf. kommuneloven § 6. Kommunestyret har imidlertid anledning til å delegerer denne myndigheten til et annet kommunalt organ eller administrasjonssjef/leder, jf. SFTs forvaltningsveiledning kap. 1.1.2. Utover dette finnes det ingen regler for hvor myndigheten etter avløpsforskriften bør plasseres i det kommunale systemet eller hvordan saksbehandlingsrutinene bør legges opp. Det er således helt opp til kommunen selv om en vil delegerere myndigheten og i tilfelle hvor. For at et lavere organ skal kunne utøve myndighet, må det imidlertid forligge et delegasjonsvedtak. Det er neppe hensiktsmessig at kommunestyret sitter med myndigheten etter avløpsforskriften, og innledningsvis vil en anbefale at kommunestyret fattet et vedtak som:

- Delegerer myndigheten etter avløpsforskriften til et lavere organ
- Plasserer det administrative ansvar for forvaltning av avløpsforskrift og lokal forskrift

I dette kapitlet knyttes det, delvis med henvisning til andre kapitler i rapporten, en del oppsummerende kommentarer til viktige elementer i ulike faser av forskriftsarbeidet, herunder:

1. Ved utarbeidelse og fastsettelse av lokal forskrift
2. Ved oppfølging og revisjon av lokal forskrift
3. Ved saksbehandling av framtidige utslippsaker etter forskriften.

Vedr. 1:

- Det er ingen etat som pr. definisjon har ansvar for å utarbeide lokal forskrift, men det er sannsynlig at forskriftsarbeidet initieres på byggesakskontoret, teknisk etat eller av kommunal miljøvernrådgiver. Disse vil ha ulik begrunnelse for initiativet, men alle vil ha behov for å begrunne sitt initiativ, og før forskriftsarbeidet startes må det derfor gjennomføres vurderinger av behov og formål med forskriften med utgangspunkt i de forhold som er nevnt i kap. 1.4 og 2.2. Videre må arbeidet organisere med utgangspunkt i de vurderinger som er nevnt i kap. 2.3. Disse vurderingene bør munne ut i et innledende problemnotat som bringes til behandling og beslutning på det nivå som er relevant for å vedta om lokal forskrift skal utarbeides og som kan stille nødvendige ressurser til disposisjon.
- Det opprettes ei prosjektgruppe som tar ansvar for:
  - Prinsipielle vurderinger og beslutninger som bl.a. nevnt i kap. 2.3
  - Initiering av faglige forarbeider som følger av kap. 2.4
  - At formaliteter etter lovverket følges og at saken blir tilfredsstillende belyst, jf. kap. 2.3 og 2.5
- I de saksdokumentene som utarbeides for høring og for kommunal fastsettelse av lokal forskrift må det redegjøres for elementer som:
  - Hjemmelnen for og hensikt/formål med lokal forskrift, jf. kap. 1.1, 1.4 og 2.2
  - De prinsipielle vurderinger som er gjort og begrunnelse for de beslutninger som er tatt, bl.a. vedrørende virkcområde og utslippsvilkår, jf. kap. 2.4
  - Innkomne høringsuttalelser med begrunnelse for hvorfor disse er tatt inn/ikke er tatt inn i forskriften

Vedtatt lokal forskrift skal kunngjøres lokalt og i Norsk Lovtidend, jf. forvaltningsloven § 38. Når praktiske hensyn gjør det hensiktsmessig, kan kunngjøringen begrenses til en kort omtale av forskriften med opplysning om hvor teksten kan fås eller finnes.

Vedr. 2:

- Det er ingen etat som pr. definisjon har ansvar for oppfølging og revisjon av lokal forskrift, men det vil være naturlig og mest hensiktsmessig at dette ansvaret legges på den etat som er delegert myndighet etter forskriften.
- Kommuneplaner rulleres og forhold og forutsetninger endrer seg også på forurensningssektoren. Miljømålarbeidet må følges opp og evalueres, og nye metoder og teknologi for avløpsrensing utvikles. Det er derfor viktig at lokal forskrift regelmessig evalueres og evt. oppdateres. Den ansvarlige for oppfølging og revisjon bør eksempelvis ved hver revisjon av kommuneplanens arealdel mobilisere de samme etatene som var aktive under utarbeidelse av lokal forskrift til en gjennomgang av lokal forskrift og vurdering av behov for revisjoner.
- Det er ikke nødvendig med en like omfattende prosess ved enhver revisjon som ved førstegangs fastsettelse av forskriften. Det er forskjell på å endre geografisk virkeområde for forskriften og å tilpasse rensekravene til ny teknologi. Mindre endringer kan gjøres i samsvar med forvaltningsloven § 37 tredje ledd og § 38 annet ledd, men generelt vil en nok anbefale å drøfte det "formelle løpet" med jurister ved fylkesmannens kommunalavdeling. En bør også ha som regel at endringsforslaget sendes fylkesmannens miljøvernavdeling til uttalelse/høring før det fattes vedtak.

Vedr. 3:

I framtidig saksbehandling etter forskriften vil det være individuelt fra kommune til kommune hvordan ansvar for saksbehandling og myndighetsutøvelse er plassert. Vi skal derfor ikke gi noen full beskrivelse eller veiledering på dette punkt, men anbefale at det lages regler og instrukser som:

- Beskriver administrative rutiner for saksbehandling når melding om planlagt utsipp kommer inn. Viktige elementer her er eksempelvis at:
  - Avløpshandtering innføres som et fast tema på forhåndskonferanser etter plan- og bygningsloven § 93 a
  - Helsestaten (evt. andre etater) varsles når melding kommer inn, slik at de evt. kan fremmøte krav om individuell behandling etter avløpsforskriften § 4
- Beskriver rutiner og ansvar for tilsyn og oppfølging av rapportering etter forskriften
- Plasserer ansvar for kommunens rapportering til fylkesmannen etter avløpsforskriften § 7

2.8 Forholdet til plan- og bygningsloven

I en utslippsak har utsippet forankring i og behandles etter forurensningsloven med forskrifter, mens avløpsanlegget som fysisk tiltak følger plan- og bygningslovens bestemmelser. I visse tilfeller regulerer plan- og bygningsloven også utslippsaken, da etter § 66 vedrørende krav om tilknytning til offentlig avløpsledning.

Lokal forskrift forutsetter melding av utslippet, mens plan- og bygningsloven krever søknad for avløpsanlegget. Dette kan virke forvirrende (og er det også). En har i dette avsnittet forsøkt å avklare noen konkrete problemstillinger i grenselandet mellom de to lovverkene.

Problemstilling I :

En husbygger skal bygge seg en enebolig i et område som er innenfor virkeområdet for lokal forskrift og har følgende problemstillinger og spørsmål:

- Utslipp fra avløpsanlegg innenfor lokal forskrifts virkeområde er meldepliktig etter forskriften, saksbehandles og er godkjent i samsvar med denne
- For tiltak som etter plan- og bygningsloven er meldingspliktig eller unntatt både søknad og melding, gjelder ikke krav om ansvarsrett eller godkjenninng av foretak etter plan- og bygningslovens bestemmelser i §§ 93 b og 98

Bygging av eneboligen er et klart søknadspliktig tiltak, men hvilke regler gjelder for husbyggerens avløps-anlegg ? Skal det meldes eller søkeres, og hvilke krav stilles til kompetanse for prosjektering og utførelse av avløpsanlegget ?

Her kan ansøtes:

- Eksemplet forutsetter at anlegget ligger innenfor virkeområdet for lokal forskrift og at plan- og bygningsloven § 66 om tilknytning til offentlig avløpsledning ikke kommer til anvendelse
- Den lokale forskriften er hjemlet i § 5 i avløpsforskriften som i sin tur er hjemlet i forurensningsloven

Kommentar:

Melding om utslipp etter lokal forskrift er ikke hjemlet i eller på annet vis knyttet til plan- og bygningslovens bestemmelser, og det er ikke krav om godkjent foretak for å utarbeide melding om utslipp. Det bør imidlertid stilles krav til kompetanse også formelderen, og dette kompetansekravet må derfor framgå av lokal forskrift. Forslag til skjema for melding om utslipp følger som vedlegg 2 i rapporten.

- Plan- og bygningsloven § 93 gjelder *Tiltak som krever søknad og tillatelse*. Her gjelder: Følgende tiltak, på eller i grunnen, i vassdrag eller i sjøområder, må ikke utføres uten at søknad om tiltak, og eventuelt søknad om dispensasjon, på forhånd er sendt kommunen, og den deretter har gitt tillatelse:
  - a) Oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging eller plassering av varig, midlertidig eller transportabel bygning, konstruksjon eller anlegg
  - b) Fasadeendring -----
  - c) Bruksendring eller vesentlig utvidelse -----
  - d) Riving av tiltak som nevnt under a
  - e) Oppføring, endring eller ----- av bygningstekniske installasjoner
  - f) Oppdeling eller sammenføyning av brukseenheter -----
  - g) Oppføring av innhegning mot veg, skilt, reklameinnretninger og lignende
  - h) Deling av eiendom eller bortfeste -----
  - i) Vesentlig terrenging/grep

j) Anlegg av veg eller parkeringsplass

Tiltak etter første ledd er ikke nødvendig for tiltak som utføres i medhold av §§ 81, 85, 86 a eller 86 b. I forskrift kan departementet unnta tiltak fra bestemmelserne i kap. XVI.

Kommentar:

Et avlopsanlegg er et tiltak som faller inn under § 93 første ledd, a), for enkelte anlegg kanskje også i). Søknadsplikt gjelder følgelig avlopsanlegg generelt med mindre vi finner det frittatt i medhold av de nevnte unntaksbestemmelser:

- Plan- og bygningsloven § 81 gjelder *Driftsbygninger i landbruket*
- Plan- og bygningsloven § 85 gjelder *Midlertidige eller transportable bygninger, konstruksjoner eller anlegg, herunder campingvogner, telt og lignende*
- Plan- og bygningsloven § 86 a gjelder *Mindre byggearbeid på boligeiendom*
- Plan- og bygningsloven § 86 b gjelder *Byggearbeid innenfor en enkelt bedrifts område*

Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker gir nærmere spesifiserte regler for bruk av de nevnte paragrafer:

- § 2 gjelder *Tiltak som behandles etter melding*
§ 5 gjelder *Unntak fra krav om saksbehandling, ansvar og kontroll for visse tiltak som behandles etter annet lovverk (f.eks. offentlige veganlegg, vannkraftsanlegg, oppdrettsanlegg, jernbaneanlegg, militære anlegg mv.)*
§ 7 gjelder *Tiltak som verken krever søknad eller melding (f.eks. bod, veksthus e.l. inntil 15 m², mindre fasadeendringer, innvendige reparasjoner, levegger, postkassestativ, forstøtningsmur inntil 1,0 m. høyde mv.)*

Konklusjon:

Avlopsanlegget som utslipps, er underlagt lokal forskrift, meldingspliktig i medhold av denne og behandles uavhengig av plan- og bygningsloven.

Avlopsanlegget som fysisk tiltak er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven § 93 og er underlagt lovens krav til søknad om tillatelse til tiltak, ansvarsrett og godkjennning av foretak (lokalt eller sentralt) for alle søkefunksjoner.

For anlegg under lokal forskrift, gjelder følgende godkjenningsområder:

Ansvarlig søker	SØK	841.1
Ansvarlig prosjekterende	PRO	843.1
Ansvarlig kontrollerende for prosjektering	KPR	843.1
Ansvarlig samordner	SAM	841.1
Ansvarlig utførende	UTF	843.1
Ansvarlig kontrollerende for utførelse	KUT	843.1

Det gjøres oppmerksom på at godkjenningsområdene er under revisjon (2002).

Ansvarlig søker (SØK), evt. ansvarlig samordner (SAM), er overfor kommunen ansvarlig for at de øvrige ansvarlige funksjoner følges opp i prosjekterings- og utførelsesfasen og skal til slutt påse/sørge for at ansvarlig kontrollerende for utførelse (KUT) framlegger

sluttdokumentasjon for anlegget og ber om at det utstedes ferdigattest for tiltaket. (Om SØK eller SAM har ansvaret, avhenger av hvordan tiltaket er fremmet for bygningsmyndighetene, ett eller to-trinns behandling etc).

Ferdigattest etter plan- og bygningsloven tar ikke opp i seg kontroller på områder knyttet til andre lovverk. Det er derfor nødvendig at lokal forskrift plasserer ansvaret for utslippet og godkjennning av anlegget etter lokal forskrift på en konkret aktør i byggesaken. Det naturlige vil da være den som har funksjonen ansvarlig prosjekterende (PRO) som iht. godkjenningskravene i plan- og bygningsloven skal dokumentere avløpsteknisk kompetanse.

Etter at avløpsanlegget er etablert, er anleggscier ansvarlig for drift og vedlikehold i samsvar med kravene i lokal forskrift. De ansvarlige for byggesaken, dvs. de som har hatt godkjenningsfunksjoner etter plan- og bygningsloven, har etter utsatt ferdigattest ikke ansvar utover det som følger av alminnelig/avtalefcstet reklamasjonsansvar for leveransen.

Problemstilling II:

En interessent har en eiendom på hånd og planlegger, hvis kjøp, å forstå til dels betydelige investeringer til rehabilitering av eiendommen. Eiendommen ligger i virkeområdet for lokal forskrift, men utslippsituasjonen er noe uklar i forhold til naboen, og interessenten ønsker å prøve utslippsaken før han kjøper eiendommen. Har han anledning til dette, og er plan- og bygningsloven relevant i denne sammenheng?

Her anføres:

Det er klar hjemmel til å få prøvet utslippsaken uavhengig av byggesaken som i dette tilfellet. Kommunene har gjort dette i alle år når det er fremmet utslippsøknader til fylkesmannen helt uavhengig av konkrete byggeprosjekter. Kjøper som har eiendommen på hånd, men ikke er hjemmelsbesitter på eiendommen, kan imidlertid ikke få behandlet søknad om utslipps eller melding etter lokal forskrift. Den som står som tinglyst cier, her slgeren, har imidlertid denne retten og kan få utslippsaken behandlet før et evt. salg. Det er i slike saker spesielt viktig å ha rutiner som sikrer at melding om utslipps virkelig går til naboen (tilsvarende nabovarsel etter plan- og bygningsloven) slik at naboen får reell mulighet til å komme med innsigelser.

Utslippsaken behandles da etter lokal forskrift hjemlet i avløpforskriften som i sin tur er hjemlet i forurensningsloven. Plan- og bygningsloven er irrelevant i denne sammenheng med **ett viktig unntak**:

Det må kontrolleres om plan- og bygningsloven § 66 skal anvendes, dvs. om eiendommen ligger til rette for pålegg om tilknytning til offentlig avløpsledning eller privat ledning som fører til offentlig avløpsanlegg.

Når anlegget skal utføres, sannsynligvis parallelt med rehabilitering av eiendommen for øvrig, skal utbygger fremme søknad om tillatelse til tiltak etter plan- og bygningsloven § 93, og reglene om ansvarsrett niv. kommer til anvendelse, mens forholdet til lokal forskrift er avklart ved behandlingen av utslippsaken.

Det er også viktig å merke seg at anlegget skal være påbegynt innen 3 år etter at melding er sendt kommunen.

Problemstilling III:

Hvilke kompetansekrav kan stilles til aktørene ?

Også her er det viktig å skille mellom hjemmelsgrunnlaget for de krav som stilles til de ulike aktørene. Melding om utslipp er hjemlet i lokal forskrift, avløpsforskriften og forurensningsloven. I motsetning til plan- og bygningsloven innholder ingen av disse spesifiserte krav til kompetanse eller ansvarsrett for aktørene i prosjektet. Slike krav oppstår først når det fremmes søknad om tillatelse til tiltak med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Den sentrale godkjenningsnemnda etter plan- og bygningsloven uttaler vedrørende krav til:

PRO: "Biologiske renseanlegg som Biovac m.fl. og slamavskiller med infiltrasjonsgrøfter er anlegg som må dimensjoneres riktig hvis renseeffekt og miljøforhold skal kunne ivaretas. Det betyr at man bl.a. må dimensjonere

- belastning/tilrenning både momentant og med døgn-/ukevariasjoner
- størrelse og utforming av selve slamavskilleren (bl.a. antall kammer)
- oppbygning av selve spredegrøften med infiltrasjonsrør (med riktig type masser, tykkelser, dybde, rørlengder, røravstander mm.), her må grunnforholdene kunne vurderes

Kunnskapene om dette er ikke automatisk til stede hos de som godkjennes for PRO 311, prosjektering av sanitæranlegg, stikkledninger og renseanlegg for åpne bassenger, og avløpsanlegg er derfor lagt til en egen kode."

Kommentar: Kommunene bør forlange avløpskompetanse ved lokal godkjenning av foretak.

UTF: "Der ledningsarbeider skal utføres, må foretaket disponere kompetanse på operatørplanet som minst tilsvarer ADK1-opplæring. Tilsvarende krever sveising av PP- og PE-ledninger spesiell kompetanse på operatørplanet. At kompetanse som nevnt finnes i foretaket og blir benyttet under utførelsen må ivaretas av foretakets styringssystem.

Før sentral godkjenning innvilges for dette godkjenningsområdet, må foretaket dokumentere at det har personell med ADK-kompetanse (ved lokal godkjenning er det ikke nødvendig å stille krav om at personell er ansatt, bare at det er til stede under utførelse)."

Kommentar: Ikke gå på akkord med kompetansekravet ved lokal godkjenning. Krev at ADK-kompetanse skal være tilgjengelig som ansatt i foretaket. ADK-forskriften er borto, men det holdes fremdeles kurs og dess mer bevisste kommunene er på å stille kravet, dess sterkere står kursene.

Det er viktig at lokal forskrift bringer inn kompetansekravet allerede på meldingsstadiet. Dette bør ikke knyttes til generell kodehenvisning i plan- og bygningsloven, men kravene kan skrives spesifikt inn i forskriften eller som vedlegg til forskriften, eksempelvis som nevnt over.

Ansvarlig søker (SØK), evt. ansvarlig samordner (SAM), et oversor kommunen ansvarlig for at de øvrige ansvarlige funksjoner følges opp i prosjekterings- og utførelsesfasen og skal til slutt påsørgse for at ansvarlig kontrollerende for utførelse KUT framlegger slutt dokumentasjon for anlegget og ber om at det utstedes ferdigattest for tiltaket. (Om SØK eller SAM har ansvaret, avhenger av hvordan tiltaket er fremmet for bygningsmyndighetene, ett- eller to-trinns behandling etc.)

Ferdigattest etter plan- og bygningsloven tar ikke opp i seg kontroller på områder knyttet til andre lovverk, og det er derfor nødvendig at lokal forskrift plasserer ansvaret for utslippet og godkjenning av anlegget etter lokal forskrift på en konkret aktør i byggasaken. Det naturlige vil da være at det er den som har funksjonen ansvarlig prosjekterende (PRO) som iht. godkjenningskravene i plan- og bygningsloven skal dokumentere avløpsteknisk kompetanse.

Om ansvarsrett etter plan- og bygningsloven ved etablering av typegodkjent minirenseanlegg:

Ved etablering av typegodkjent, prefabrikkert minirenseanlegg er det en innarbeidet og generell praksis i mange kommuner at kravet til godkjenning av ansvarsrett (kun for renseanlegget) ikke er nødvendig.

Et minirenseanlegg er ferdig prosjektert og forhåndsgodkjent, og utførende rørlegger/entrepreneur har ansvaret for alle sanitær- og rørtkniske arbeider inkludert tilkobling av inn- og utløpsledning. Leveransen av minirenseanlegg er således å anse som en utstyrsleveranse av et forhåndsgodkjent produkt. Utsørelse av et evt. overbygg med krav til kompetanse for byggfaglige arbeider, framføring av vann og strøm, vil bli ivaretatt av andre aktører som tiltakshaver må knytte til seg.

I midlertid vil plan- og bygningsloven komme til anvendelse dersom leverandør foretar *spesiell prosjektering* av minirenseanlegg som avviker fra standard typegodkjent anlegg, og dersom leverandør går inn som *det- eller totalleverandør* for flere fagområder som klart kommer inn under kravet om godkjenning av ansvarsrett.

3 FORSKRIFT

Med hjemmel i avløpsforskriften § 5, kan kommunen fastsette egne lokale forskrifter for utslipp fra avløpsanlegg som ikke overstiger 15 PE. Kapittel 3.2 inneholder et forslag til mal for en slik forskrift basert på SFTs forvaltningsveiledning TA 1741 samt eksempler på vedtatte forskrifter og arbeidsutkast fra til sammen 13 kommuner. Kommentarer og veiledning til forskriftsmalen er sammenstilt i kapittel 3.3. Utvalgte eksempler fra vedtatte forskrifter eller forskriftsutkast er kommentert i kapittel 3.4.

3.1 Innledning

Det er utarbeidet et forslag til hvordan en forskrift kan utformes på bakgrunn av SFTs forvaltningsveiledning, samt vedtatte forskrifter og arbeidsutkast fra til sammen 13 kommuner. Enkelte steder er det tatt med alternative forslag til forskriftstekst for å vise muligheter for tilpasninger til kommunens egne behov. I tekstboks er det tatt inn forslag til alternativ forskriftstekst eller mulig tilleggstekst. Til enkelte paragrafer er det dessuten gitt noen forklaringer eller begrunnelser som er skrevet med kursiv og satt i tekstboks. Forslag til kommentarer til forskriftsforslaget er behandlet i kap. 3.3.

I kapittel 3.4 er det trukket fram en del eksempler på bestemmelser i eksisterende forskrifter eller forskriftsutkast. Disse er nærmere kommentert med tanke på at andre kan trekke lærdom av eksemplene. I vedlegg 1 i rapporten er det vist eksempler på forskrifter som er vedtatt i henholdsvis en kystkommune, en fjordkommune og en innlandskommune.

3.2 Forslag til forskriftsmal

Forskrift om utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse i ..... kommune

Fastsatt av ..... kommune den ....., med hjemmel i "Forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg" (avløpsforskriften) av 12. april 2000 § 5, jf. lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9.

§ 1 Virkeområde

Forskriften gjelder utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse med innlagt vann, hvor utslippet ikke overstiger 15 personenheter (PE).

Forskriften gjelder i områdene som vist på kart i vedlegg x.

Uinntatt fra forskriftens virkeområde er bebyggelse der avløpet kan føres til offentlig avløpsanlegg i medhold av plan- og bygningsloven § 66 nr 2.

For utsipp som overstiger 15 PE eller for utsipp inntil 15 PE som faller utenfor forskriftens virkeområde eller som ikke utformes i samsvar med denne forskriften, må det innsendes søknad om utsipp etter avløpsforskriften § 4.

I første ledd kan det selvagt være et spørsmål om forskriften skal gjelde kun bolig- og fritidsbebyggelse eller om den skal gjelde for avløpsvann generelt.

§ 2 Definisjoner

Med avløpsvann menes i denne forskriften avløp fra vannklosett, kjøkken, bad, vaskerom eller lignende.

Med gråvann menes avløpsvann fra kjøkken, bad, vaskerom eller lignende og ikke avløpsvann fra toalett. Med svartvann menes avløpsvann fra toalett.

Med PE forstas i denne forskriften den mengde organisk stoff som brytes ned biologisk med et biokjemisk oksygenforbruk over fem døgn (BOFs) på 60 gram per døgn. 15 PE tilsvarer utsipp fra ca. 23 personer.

§ 3 Utsipp uten særskilt tillatelse (bruk av melding)

Etablering av utsipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse som omfattes av §§ 1 og 2 kan utføres uten særskilt tillatelse etter avløpsforskriften § 4 dersom:

- a) naboer og andre berørte parter er varslet og deretter ikke har innsigelse mot etablering av utsippet. Innsigelse mot etablering av utsippet skal være begrunnet og må være kommet til kommunen innen 2 uker etter at varsle er sendt, og
  - b) melding om utsippet er sendt kommunen og kommunen ikke innen 3 uker etter at den har mottatt slik melding, krever at utsippet legges fram for kommunen som søknad etter avløpsforskriften § 4, og
  - c) utsippet føres og utføres i samsvar med bestemmelserne i denne forskriften §§ 5, 6 og 7, og
  - d) utsippet ikke kan knyttes til offentlig avløpsledning, jf. plan- og bygningsloven § 66 nr. 2
- c) utsippet ikke kan knyttes til privat avløpsanlegg, jf. forurensningsloven § 23.

Reglene i første ledd gjelder også ved bruksendring, eller når utsipp økes vesentlig. Som vesentlig økning regnes blant annet innlegging av vann og installering av vannklosett.

Er arbeidet ikke igangsatt senest 3 år etter at melding er sendt til kommunen, eller hvis arbeidet innstilles i lengre tid enn 2 år, faller retten til å etablere utsippet bort. Dersom utsipp fremdeles er aktuelt, må ny melding sendes inn, jf. § 3 første ledd.

I første ledd pkt. a er det foreslatt at innsigelse skal være begrunnet. Kommunen må selvagt vurdere om det er hensiktsmessig å stille et slikt krav eller ikke.

§ 4 Innhold i melding

Melding om utslipp sendes kommunen og skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til utslippet og ellers dokumentere at planlagt avløpsløsning er i samsvar med utslipsreglene i §§ 5 og 6.

Meldingen skal utarbeides på kommunens eget meldeskjema.

Meldeskjemaet må reflektere de krav og forutsetninger som ligger i lokal forskrifi, og skal gi kommunen nødvendige opplysninger om det aktuelle utslippet. Eksempel på meldeskjema er vist i vedlegg 2. Når det gjelder varsling av naboer og andre berørte parter, kan det være hensiktsmessig å kreve at den som vil etablere et utslipp, er ansvarlig for varsling. Meldeskjemaet kan også benyttes til dette. Med meldeskjemaet som sendes kommunen, må det da følge med dokumentasjon for at naboer og berørte parter er varslet.

Dersom utslippet skal føres til grunnen, skal utslippet vurderes av en person med dokumentert kompetanse på denne typen renseanlegg. Nødvendig dokumentasjon skal være vedlagt med melding om utslipp.

Utslipp av avløpsvann til grunnen krever spesiell jordfuglig kompetanse. Dersom det skal benyttes slike rense løsninger, må det foretas en undersøkelse av grunnforholdene som dokumenterer jordmassenes renseevne og infiltrasjonskapasitet.

§ 5 Utslipsregler

Utslipsregeler kan formuleres etter to ulike generelle prinsipper:

1. Krav til rense løsninger
2. Krav til restutslipp

Det er nedenfor satt opp eksempler på alternative krav etter begge prinsipper.

Vi antar imidlertid at det enkleste og mest vanlige for avløpsanlegg som ikke overstiger 15 PE, vil være å stille krav til rense løsninger. Slike krav vil også være lettest å kontrollere. På den annen side vil krav til rense løsninger og henvisning til konkrete publikasjoner gi behov for hyppigere endring av forskriften som følge av at ny teknologi evn. skal tillates og for å oppdatere til nye utgaver av henvisninger.

Alternativ 1. Krav til rense løsninger

Kommunen er delt inn i 3 soner som vist på kart i vedlegg x.

a) Sone 1 (god sjøresipient)

Til resipienter i denne sonen skal utslipp minimum renses via slamavskiller før utslipp gjennom lukket ledning til sjøresipient. Slamavskilleren skal være utført i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 48 (utarbeidet januar 2001).

b) Sone 2 (innlandsvassdrag)

Til resipienter i denne sonen skal utslipp minimum renses via minirenseanlegg klasse I eller våtmarksfilter før utslipp gjennom lukket ledning til resipient. Dersom det kan dokumenteres gode infiltrasjonsmuligheter, kan slamavskiller med etterfølgende infiltrasjon til grunnen nyttes istedent. Et våtmarksfilter skal bygges og drives i samsvar

med VA/Miljø-blad nr. 49 (utarbeidet februar 2001). Dersom utsippet skal renses i et minirenseanlegg, skal dette være typegodkjent, og i samsvar med spesifikasjonene i VA/Miljø-blad nr. 52 (utarbeidet juli 2001).

Infiltrasjon bør nyttes der grunnundersøkelser har vist at dette er mulig, da dette er en velkjent løsning med svært lave utslipps. Eksempelet er utarbeidet med fokus på fosforfjerning. Dersom det i tillegg er behov for reduksjon av bakterier, kreves det ekstra rensetrinn/etterpolering ved bruk av minirenseanlegg.

c) Sone 3 (sårbar resipient)

I denne sonen er det kun tillatt med biologisk toalett eller tett tank for svartvann og slamavskiller med etterfølgende infiltrasjon eller gråvannsfILTER for gråvannet. Dersom det kan dokumenteres gode infiltrasjonsmuligheter, kan slamavskiller med etterfølgende infiltrasjon av både svartvann og gråvann nyttes isteden.

Her er det spesifisert hvilke renselösninger som er tillatt i de enkelte sonene. Dette bør være ryddig å forholde seg til både for den som ønsker å opprette utsipp og for kommunen. Dersom det er aktuelt med andre renselösninger, vil det kreve søknad om utsippstillatelse og behandling etter § 4 i avløpsforskriften.

Alternativ 2. Krav til restutsipp

a) Sone 1 (god sjøresipient)

Til resipienter i denne sonen skal utsipp minimum renses via slamavskiller før utsipp gjennom lukket ledning til sjøresipient. Slamavskilleren skal være utført i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 48 (utarbeidet januar 2001).

b) Sone 2 (innlandsvassdrag)

Ved utsipp til innlandsvassdrag skal avløpsvannets konsentrasjon av totalfosfor ikke overstige 2,0 mg P/liter og konsentrasjonen av organisk stoff målt som BOF, ikke overstige 40 mg O₂/l målt på blandprøver tatt over 1 uke.

c) Sone 3 (sårbar resipient)

I denne sonen er det ikke tillatt med utsipp til åpen resipient.

Vi ser på det som en langt større utfordring å formulere riktig tilpassede og praktisk kontrollerbare krav til restutsipp. Vi tror at det ikke vil være hensiktmessig å benytte krav til restutsipp når det kom er aktuelt med enkle former for rensing som f.eks. ved utsipp til gode sjøresipienter (se pkt. a over).

Ved valg av parametre og hvilket nivå kravene til restutsipp skal legges på, kan f.eks. krav og midlere renseevne for henholdsvis minirenseanlegg og våtmarksfilter være nyttige som et utgangspunkt (se nedenfor). Disse kravene kan også være relevante for andre typer renseanlegg, men kravene som formuleres, må selv sagt alltid basere seg på resipientforholdene og hvilke mål og brukerinteresser som er knyttet til denne. Det må dessuten være realistisk å kunne oppfylle kravene.

Rensekrav som stilles til minirenseanlegg i de enkelte klassene.

Minirenseanlegg Klasse	BOF ₇ (mg/l)		Tot-P (mg/l)	
	Langtidsgrense	Ukesgrense	Langtidsgrense	Ukesgrense
Klasse 1	20	40	1,0	2,0
Klasse 2	30	50	-	-
Klasse 3	-	-	1,5	2,5

Kilde: VA/Miljø-blad nr. 52, juli 2001.

Forventet midlere utløpskonsentrasjon og renseeffekt for våtmarksfiltre med slamavskiller og forfilter.

Parameter	Utløpskonsentrasjon	Rensegrad %
Tot-P, (mg/l)	< 1 mg/l	>90
Tot-N, (mg/l)	< 30 mg/l	>50
Termotoleranse bakt.	< 1000 TKB/100ml	>99
BOF ₇ mg/l (organisk stoff)	<20 mg/l	>90
KOF mg/l (organisk stoff)	<40 mg/l	50-90
Nitrifikasjon		50-99

Kilde: VA/Miljø-blad nr. 49, februar 2001.

§ 6 Særskilte utslippsregler

Kommunen kan dersom det er spesielle forhold knyttet til utslippet eller resipienten, spesifisere nærmere regler om dette i denne paragrafen. Eksempler på slike forhold kan være krav om etterpolering av avløpsvannet, desinfisering av avløpsvannet eller reduksjon av bakterieinnhold eller forhold knyttet til utslippsarrangement. Hvis det ikke er behov for særskilte regler, utelates denne paragrafen.

§ 7 Krav til melder og utførende

Melder og utførende skal kunne dokumentere avløpsteknisk kompetanse.

Avløpsforskriften stiller ingen krav til kompetanse for personell som skal utføre mindre avløpsanlegg. I SFTs forvaltningsveileddning er det imidlertid som et eksempel på vilkår som kan medtas i en lokal forskrift nevnt krav til / godkjennelse av ansvarshavende. Ifølge SFT er dette eksempelet nevnt for å vise at en eller annen form for krav til kompetanse kan være hensiktsmessig å stille.

I og med at avløpsanlegg som fysisk tiltak er søknadspliktig og underlagt godkjenningsbestemmelser i plan- og bygningsloven, anbefales å påse at avløpsteknisk kompetanse for prosjekterende og utførende blir ivaretatt gjennom denne, jf. kap. 2.8.

§ 8 Drift og tilsyn

Eier av avløpsanlegget er ansvarlig for at anlegget drives og vedlikeholdes slik at kravene i forskriften følges.

Det skal utarbeides driftsinstruks og føres driftsjournal som viser eiers oppfølging av anlegget.

Kommunen fører tilsyn med at denne forskriften følges. Kommunen skal ha adgang til anlegget for inspeksjon og prøvetaking.

Kommunen må stille krav til nødvendig dokumentasjon av at rense løsninger drives og fungerer etter hensikten og evt. krav til restutslipp. Dette kan for eksempel gjøres via driftsavtale med ansvarlig kompetent firma eller person om driftsoppfølging og rapportering, ifj. ordningen med typegodkjente minirensanlegg.

§ 9 Endring/oppheør av utslipps

Kommunen kan i medhold av forurensningsloven §18 gi pålegg om endring eller oppheør av lovlige utslipper etter denne forskriften.

§ 10 Inkrafttrædelse

Denne forskriften trer i kraft fra xxxxx.

3.3 Kommentar til forskriften med veiledning

Det er ikke påkrevet å utarbeide kommentarer til forskriften. Imidlertid kan det utarbeides kommentarer for å forklare innholdet i og forståelsen av de enkelte bestemmelser. I det etterfølgende er det foreslått noen kommentarer til forskriftsforslaget i kap. 3.2 samt gitt veilederende innspill til dette. Veilederende innspill er skrevet med kursiv og lagt inn i tekstslok.

Til § 1 Virkeområde

Byggeområder angitt i arealplan eller reguleringsplan unntas fra virkeområdet da disse områdene bør ha avklart avløpsforholdene gjennom planarbeidet. Tilknytning til kommunalt nett vil her være aktuelt. Kravet i forurensningsloven § 11 om at forurensningsspørsmål om mulig skal søkes løst for større områder under ett, vil fortsatt gjelde. I byggeområder med mer enn 15 PE vil det kunne kreves en samlet plan for et naturlig avgrenset område.

Det er viktig å være klar over at forskriften ikke kun går ut over avløpsforskriftens rammer (15 PE). Forsriften må være eniydig slik at kommunen i forbindelse med saksbehandlingen enkelt kan se om utsippet omfattes av lokal forskrift eller må behandles etter avløpsforskriften. En lokal forskrift kan gjelde for visse typer behygelse eller virksomheter, for visse avløpsløsninger, for nærmere definerte deler av kommunen eller hele kommunen. Der kommunen deler recipient med andre kommuner, bør samme krav gjelde for begge, dvs. det kan være fordelaktig å utforme en likelydende forskrift.

Med innlagt vann mener vann fra vannverk, brønn, cisterneanlegg eller lignende som gjennom rør eller ledninger er ført innendørs.

SFT har i et brev til fylkesmannen i Oppland den 6. april 2000 kommet med en fortolkning av begrepet "innlagt vann" i avløpsforskriften § 1. Vi mener denne også bør gjelde for "innlagt vann" i lokal forskrift. Tolkningsspørsmålet gjaldt spesielt tilfeller med stor innvendig cisterne som ikke er fast koblet til urvendig vannkilde, og hvor vannforbruket og forurensningen antas svare til forbruket og forurensningen ved innlagt vann.

SFT begrunner i brevet at hensikten med begrensningen i avløpsforskriftens virkeområde til bare å gjelde bebyggelse med innlagt vann er å unngå bebyggelse med lavt vannforbruk og små utslipp fra kravet om utslippstillatelse, siden stik bebyggelse normalt ikke vil føre til forurensning. Videre skriver SFT at hvordan vannet føres inn i bebyggelsen er av mindre betydning. Et cisterneanlegg på flere hundre liter som forsyner høystandard kjøkken og bad kan dermed omfattes av begrepet "innlagt vann", uavhengig av hvordan cisternen fylles, siden utslippet kan føre til forurensning og følgelig vil kreve utslippstillatelse i henhold til forskriften.

Til § 3 Utslipp uten særskilt tillatelse

Utslippet skal meldes til kommunen, som fører tilsyn med at alle krav til utslipp i medhold av lokal forskrift er ivaretatt. Naboor og berørte parter skal varsles. Disse har anledning til å avgjøre innsigelse til kommunen mot det planlagte utslippet. På bakgrunn av melding kan kommunen på eget initiativ eller på bakgrunn av innsigelse ta saken til ordinær behandling etter avløpsforskriften § 4. Fortsatt gjelder at dersom det er mulig å knytte utslippet til offentlig avløpsledning, kan kommunen kreve dette etter plan- og bygningsloven § 66 nr. 2.

Den lokale forskriften gir mulighet for å forenkle saksbehandlingen. Krav og vilkår knyttet til anleggstyper, renseeffekt, grunnforhold, prosjektering og utførelse kan tas inn i forskriften. Kommunen kan selv bestemme hva slags utslipp som skal reguleres av lokal forskrift, og hvilke saker som må behandles som enkeltsøknad etter avløpsforskriften § 4. Kommunen bør også ta stilling til hva som legges i "vesentlig økning" av utslippet utover bl.a. innlegging av vann og installering av vannklosett begrenset oppad til totalt 15 PE. Arealutvidelse kan f.eks. være et slikt kriterium dersom det antas at dette vil påvirke størrelsen på utslippet. Bygging av hybel kan f.eks. utløse samme krav. Det gjøres for øvrig oppmerksom på at plan- og bygningsloven kommer til anvendelse på avløpsanlegget som bygningsmessig tiltak, jf. kap. 2.8.

Til § 4 Innhold i meldingen

Det henvises til kommunens meldeskjema.

I meldeskjemaet må kommunen ta med det som er nødvendig for å kunne ta stilling til om utslippet kan tillates. Forslag til et slikt meldeskjema er vist i vedlegg 2.

I meldingen skal følgende minimumsopplysninger inngå:

1. Navn på søker og adresse (inkl. gnr./bnr.) der anlegget skal plasseres
2. Område/sone der anlegget skal plasseres (jf. § 1)
3. Krysse av om saken gjelder oppføring av hus/hytte eller endringer/rehabilitering i eksisterende bolig eller annet
4. Kart med plassering av hus, avløpsanlegg, utslippssted, drikkevannskilde m.m.
5. Beskrivelse av anleggstype som ønskes benyttet
6. Komfordelingsanalyse og evt. infiltrasjonstest ved utsipp til grunnen
7. Dokumentasjon av varsel til naboer
8. Hvem som skal benyttes til det faglige arbeidet og beskrivelse av kompetanse

Dersom meldingen ikke er i overensstemmelse med §§ 3 og 4 i denne forskriften, kan kommunen bestemme at saken behandles etter avløpsforskriften § 4.

Til § 5 Utslippsregler

Her er det bl.a. aktuelt å ta inn kommentarer som med utgangspunkt i beskrivelse av resipientyper begrunner utslippsreglene.

Som grunnlag for prosjektering av infiltrasjonsanlegg skal grunnundersøkelses utføres i henhold til NORVAR-rapport 49/1994 "Grunnundersøkelse for infiltrasjon - små avløpsanlegg". Resultater fra grunnundersøkelse skal framlegges for kommunen sammen med melding om utsipp, jf. § 4.

Det skal være adkomstmulighet for slamtømmebil fram til maksimalt 40 m fra slamaavskiller. Bunnen av slamaavskilleren må ikke ligge mer enn 6 m lavere enn adkomstplassen for slamtømmebil.

Når kommunen har stilt krav om bestemte rense løsninger og det kommer inn en utsippssak med en ønsket løsning som ikke er beskrevet i forskriften, vil denne saken måtte behandles etter § 4 i avløpsforskriften. Dette vil sikre en forsvarlig behandling av slike løsninger. Vi tror de fleste spørsmål som kommer vil dreie seg om valg av rense løsning i forhold til recipient. Det er av avgjørende betydning at kommunen har oversikt over tilstanden i egne resipienter og har kunnskap om aktuelle løsninger tilpasset disse.

Til § 7 Krav til melder og utførende

Avløpsanlegg som fysisk tiltak innenfor forskriften er et søknadspliktig tiltak iht. plan- og bygningslovens bestemmelser. Byggherre er tiltakshaver og må evt. knytte til seg kompetanse som ansvarlig søker (SØK) for hele byggasakken inkl. avløpsanlegget (arkitekt, byggmester el. tilsv.). For avløpsanlegget som fysisk tiltak gjelder krav om sentral godkjenning eller kompetanse for lokal godkjenning for prosjektering og kontroll av prosjektering (PRO/KPR 843.1) og for utførelse og kontroll av utførelse (UTE/KUT 843.1).

Ansvarlig søker (SØK), eventuelt ansvarlig samordner (SAM), er ansvarlig for at ansvarlig kontrollerende for utførelsen (KUT) sender melding til kommunen når arbeidet er utført og kontrollert med anmeldning om at ferdigattest utsedes iht. plan- og bygningsloven. Samtidig påser denne at ansvarlig prosjekterende dokumenterer at avløpsanlegget er tilfredsstillende i forhold til utslippskravene.

I de fleste tilfeller er det sannsynlig og naturlig at avløpsanlegget meldes parallelt med byggeseknaden. Det er imidlertid ikke noe i vegen for at utslippsaken kan fremmes først for å få avgjort om avløpsspørsmålet kan løses. Kravet om tidsfrist for utførelse etter § 3 er imidlertid gjeldende.

Dimensjoneringen av avløpsanlegget skal gi svar på følgende:

- Belastning/tilrenning både momentant og med degn/uke variasjoner.
- Størrelse og utforming av slamavskiller eller annen type renseanlegg.
- Spreddegrøfter med infiltrasjonsrør (med riktig type masser, tykkelser, dybde, rørlengder, rørvæstander mm.) basert på nødvendige undersøkelser og vurderinger av grunnforholdene.

Ferdigattesten bygger på en dokumentasjon om at kontrollplanen i forhold til plan- og bygningsloven er ivaretatt. Den tar derfor ikke stilling til krav i annet lovverk.

Ferdigattesten er derfor irrelevant i forhold til lokal forskrift. Ansvaret kan likevel plasseres slik det står beskrevet.

Det kan også i denne paragrafen være aktuelt å gi nærmere anvisninger om hydrogeologisk kompetanse for ansvarlige prosjekterende av infiltrasjonsanlegg og anlegg der det benyttes tilkjørte masser eller andre filtermedier.

Til § 8 Drift og tilsyn

Dersom kommunen velger å sikre oppfølging av driften av renseanlegg gjennom krav om driftsavtale mellom anleggseier og et kompetent firma eller person, bør kommunen kreve kopi av slik avtale. Det kan også være aktuelt å kreve at bestemte vilkår skal inngå i en slik avtale, f.eks. et minimum antall kontroller pr. år av anlegget og krav om årsrapport til kommunen innen en bestemt frist, jf. VA/Miljø-blad om minirenseanlegg.

Til § 9 Endring/oppheør av utslipp

SFT har kommet med følgende uttalelse:

"Kommunen har hjemmel til å fastsette skjerpende rensekrav i medhold av forurensningsloven (fl.) § 9, 3 ledd innenfor fl. § 18 første ledd. Hvis kommunen ønsker å ha en slik hjemmel i sin lokale forskrift, må det fastsettes en egen bestemmelse om dette i den lokale forskriften. I veilederingen hør det understrekkes at en slik unntakshjemmel må praktiseres med varsomhet, slik at ikke hele systemet med den lokale forskriften uthules. Når en tiltakshaver har etablert et utslipp i tråd med den lokale forskriften og gjort investeringer etter dette, så vil en slik endring som omtali over stride mot prinsippet om forutberegnighet for tiltakshaver, men fl. § 9, 3 ledd har gitt oss hjemmel for at det kan gjøres, og den må gå foran avløpforskriften da det er bestemt i lovs form. Hensynet til miljøet har her gått foran hensynet til forutberegnigheten for tiltakshaver. Det må understrekkes at dersom endringen skal gjelde generelt, må den lokale forskriften endres."

Til § 10 Inkrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra den dato kommunestyret vedtar.

3.4 Kommentarer til utvalgte eksempler

Talt forskriftsarbeid er det viktig å være korrekt i forhold til hjemmelsgrunnlaget, ordformuleringer og definisjoner, slik at det ikke er rom for andre tolkninger enn det kommunen har lagt til grunn. De 13 forskriftseksemplene vi har hatt tilgang til i dette prosjektet, har vært av variabel kvalitet og enkelte bærer preg av at de er "1. generasjons" lokale forskrifter.

Med utgangspunkt i disse eksemplene er det nedenfor gjengitt enkelte paragrafer i anonymisert form og gitt kommentarer til disse med kursiv tekst. Hensikten er å kunne trekke lærdom av disse eksemplene.

Eksempel 1: Reuseanlegg for eksisterende bebyggelse som benyttes hele året

Ved rehabilitering eller oppgradering i forbindelse med økt utslipp skal en av følgende anleggstyper benyttes. Anleggene er sat opp i prioritert rekkefølge:

1. Infiltirasjonsanlegg, dyp og grunn; om nødvendig i kombinasjon med tett tank for klosettavløp.
2. Overflateinfiltirasjons- eller jordhauginfiltrasjonsanlegg, om nødvendig i kombinasjon med tett tank for klosettavløp.
3. Våtmarksanlegg, om nødvendig i kombinasjon med tett tank for klosettavløp.
4. Minirenseanlegg i klasse 3 kan benyttes for direkte utslipp til xxxxxxxx.
Minirenseanlegg i klasse 1 skal benyttes i resten av kommunen.

Paragrafen bærer preg av å være utarbeidet av en med særskilt kompetanse på jordrenseanlegg. Svakheten er at forskriften er bygget opp rundt vedkommandes kompetanse. Dersom denne kompetansen forsvinner fra kommunen, kan det bli vanskelig å føre kontroll med at forskriften følges.

Eksempel 2: Virkeområde og formål

Forskriften er fastsatt av xx kommunestyre og regulerer bruk av tekniske løsninger ved utslepp av avløpsvann fra mindre avløpsanlegg i nærmere bestemte områder i xx kommune. Avløpsområdene er vist på kart (vedlegg 1).

Forskriften gjelder utslipp fra avløpsanlegg som ikke overstiger 15 PE (tilsvarende 23 personer).

Eksempel 3: Definisjoner

Med avløp er ment avløp fra vannkiosett, kjøkken, bad, vaskerom osv. Med innlagt vann er ment vann fra brønn, cisterneanlegg, vannverk osv., og som er ført innendørs gjennom rør eller ledning.

PE i denne forskriften er den mengde organisk stoff som blir brutt ned biologisk med et biokjemisk oksygensforbruk over fem døgn (BOF_5) på 60 gram oksygen per døgn.

Med mindre utslepp er ment utslipper fra inntil en husstand. Utslippet skal rønses i samsvar med rensekrav i lokal forskrift.

Eksempel 2 og 3 viser to paragrafer fra samme forskrift som synes å stå i strid til hverandre. Under virkeområde sies det at forskriften gjelder utslipper som ikke overstiger 15 PE, mens det under definisjoner hevdes at mindre utslipper gjelder utslipper fra inntil en husstand. Her er det uklarheter i definisjoner og begreper.

Eksempel 4: Anbefalte avløpsløsninger

Det vises til veileder til avløpsforskriften fra Statens forurensningstilsyn (SFT) når det gjelder de til enhver tid anbefalte anleggstyper for bruk i forskriftens virkeområde. I tillegg må rensekrav i § 6 tilfredsstilles.

Når det henvises til vedlegg, noe veilederen fra SFT må regnes som, må det vises til den spesifikke utgaven av publikasjonen. Slik formuleringen er gjort her, delegerer kommunen myndigheten over til utgiveren av veilederen, og det er ikke riktig. I en selvhærende forskrift skal kravene fremgå av forskriften. Her bør kommunen heller vise til de enkelte løsningene og ikke til veilederen, som inneholder svært lite konkret om avløpsløsninger. Kommunen kan heller vise til VA/Miljø-blad, hvor de ulike anleggsløsninger beskrives.

Dersom en velger å konkretisere kravene, må det gjøres vedtak om endring av forskriften i hvert enkelt tilfelle når ny teknologi evt. skal tillates. Dersom det henvises til spesifikke publikasjoner som grunnlag for teknisk utførelse og rensekrav, må det også gjøres et konkret vedtak for oppdatering til nye utgaver.

Det skiller mellom to hovedtyper renseanlegg:

- Infiltrasjonsanlegg: Rensingen foregår ved å infiltrere avløpsvatnet i egnede, stedlige masser. Det rensede vannet føres ned i grunnvannsmagasinet. Med til denne gruppen hører også anlegg som benytter tilkjørte masser eller andre infiltrasjonsmedier som tillegg til stedlige masser i infiltrasjonsprosessen (for eksempel jordhauginfiltrasjon).
- Anlegg med restutslipp. Rensemønstret skjer i et tett anlegg. Det rensede avløpsvatnet (restutslippet) slippes ut i egnet recipient eller det kan infiltreres i egnede masser.

Er infiltrasjonsanlegg aktuelt, skal forurensningsmessige konsekvenser utredes og dokumenteres av ansvarlig prosjekterende med hydrogeologisk kompetanse.

Her er en sammenblanding av ansvarlig prosjekterende i byggesuken og faglig medhjelper/ansvarlig i utslippsaken. Krav til kompetanse hos faglig medhjelper / ansvarlig i utslippsaken bør fremgå i kommentarene til egen paragraf om krav til melder og utførende, jf. kap. 3.3. Dette gjør det enklere å stille kravene mer generelt. Det bør også stilles krav til utførende av anlegg med restutslipp. Dette kommer nå ikke frem slik som det er skrevet.

Restutslipp fra tette anlegg skal føres til og slippes ut i fjord eller lokale vassdrag som tilfredsstiller kravene i § 6.

Ledninger som fører urensset avløpsvann eller restutslipp iht. § 6 skal trykkprøves iht. NS 3550 eller NKF-norm nr. 1, eller kontrollert med TV-inspeksjon.

Å stille krav om trykkprøving av avløpsledninger fra mindre avløpsanlegg kan virke unødvendig strengt. Dette vil føre til en unødvendig kostnad som heller kunne vært brukt til andre tiltak som har større forurensningsmessig effekt. Forutsetningen er ikke ulovlig, men bør vurderes nærmere før det evt. innføres.

Valg av rensløsning, utredning av konsekvenser og prosjektering skal utføres av ansvarlig prosjekterende, iht. plan- og bygningsloven.

Bygging av det totale anlegget skal utføres av ansvarlig utførende iht. plan- og bygningsloven.

Anlegget skal byggemeldes iht. § 93 i plan- og bygningsloven.

Også her skjer en sammenblanding av ansvarlig prosjekterende etter plan- og bygningsloven og faglig medhjelper /ansvarlig etter forskriften når det gjelder valg av rensløsning og utredning av konsekvenser. Se kommentarer tidligere til denne paragrafen.

En lokal forskrift med hjemmel i avløpsforskriften og forurensningsloven bør ikke inneholde forskriftsbestemmelser som har har hjemmel i annet lovverk, eksempelvis plan- og bygningsloven. Slike henvisninger til annet lovverk bør heller fremgå av kommentarene til forskriften.

Eksempel 5: Tilsyn

Krav til kontroll av drift og vedlikehold er iht. SFT's veileding til avløpsforskriften og kommunens egne retningslinjer.

Hvis forskrifteksten henviser til kommunens retningslinjer som her, må disse spesifiseres nærmere. Som nevnt tidligere gjelder det også her at det må vises til spesiifikke utgaver av evt. publikasjoner det henvises til.

Eksempel 6: Dispensasjoner

Ved særlig viktige grunner kan kommunen gjøre unntak fra denne forskriften.

I utgangspunktet er det ikke nødvendig å synliggjøre behovet for dispensasjoner for å gjøre unntak fra forskriften. Dette vil kunne gjøres ved at kommunen på bakgrunn av melding om utslippet, tar saken til behandling etter § 4 i avløpsforskriften. Det kan her virke som om kommunen vil sikre seg ekstra, men det skulle ikke være nødvendig.

Eksempel 7: Opphevelse av tillatelse

Dersom det føres fram offentlig avløpsnett til et område, kan kommunen oppheve tillatelser til utslipper som er gitt i området etter denne forskriften, og pålegge utslippen tilkopling til kommunalt avløpsnett på vanlige vilkår. Kommunen kan likevel ikke oppheve lovlig etablerte utslipper før det har gått 3 år fra starten på den perioden da utslippet lovlig kunne etableres.

Endring av lovlig utslipper i medhold av lokal forskrift kan ikke gjøres på dette grunnlag. Kommunen kan etter forurensningsloven § 18 gi pålegg om endring eller opphever lovlige utslipper, også utslipper som er lovlig etter en lokal forskrift, men den lokale forskriften må da inneholde bestemmelser om dette, jf. forskriftsmaten § 9 i kap. 3.2 og kommentarene i kap. 3.3. Pålegg om tilkobling til kommunal avløpsledning gis med hjemmel i plan- og bygningsloven § 66 nr. 2.

Eksempel 8: Type renseanlegg

Følgende typer renseanlegg tillates benyttet:

- Infiltrasjonsanlegg. Det skal monteres peilerør for å kunne kontrollere eventuell vannoppstuvning i anlegget.
- Jordhauginfiltrasjonsanlegg. Det skal monteres peilerør for å kunne kontrollere eventuell vannoppstuvning i anlegget.
- Våtmarksfilter.
- Minirenseanlegg. Tillates ikke benyttet for fritidsbebyggelse. Anlegg skal være typegodkjent i klasse 1 i henhold til "Kvalitetsnormer for minirenseanlegg", fastsatt av SFT juni 1986.
- Tett tank/biodo i kombinasjon med filterkum. Toalettloesning skal være enten tett tank eller kvalitetskontrollert biologisk toalett. Gråvannsløsning skal være filterkum av type "NAVA Compac" eller tilsvarende.

Dette alternativet viser hvilke anlegg kommunen tillater. Når det gjelder minirenseanlegg og våtmarksfilter, så er disse løsningene beskrevet i VA/Miljø-blad. Her kunne det vært henvist til disse. Det kan for øvrig nevnes at det finnes typegodkjente minirenseanlegg for fritidsbebyggelse. Når det gjelder infiltrasjonsanlegg og jordhauginlegg, burde det også spesifiseres at avløpsvannet skal gjennomgå en forbehandling i slamavskiller. Slamavskiller er også beskrevet i VA/Miljø-blad. Det er derimot ikke så lurt å henvise til ett firma som leverandør av gråvannsanlegg, da det kan finnes flere aktuelle varianter.

Eksempel 9: Krav til forundersøkelser

Som grunnlag for prosjektering av avløpsanlegg med utslipper til stedlige masser skal det utføres forundersøkelser i henhold til NORVARs prosjektrapport 49/1994, "Grunnundersøkelser for infiltrasjon - små avløpsanlegg".

Allc overflateresipienter som mottar renset avløpsvann skal ha årssikker

vannføring. Med dette menes vannføring som ved middeltemperatur over frysepunktet ikke tørker ut av naturlige årsaker oftere enn hvert tiende år i gjennomsnitt. (Jf. § 3 i Lov om vassdrag og grunnvann).

Henvisninger til annet lovverk som ikke utgjør hjemmelserunnlag for lokal forskrift, bør primert fremkomme av kommentarene til forskriften og ikke stå i selve forskrifsteksten.

Eksempel 10: Forbud mot utsipp

I områder med grupper av bolig-/fritidsbebyggelse hvor avløpsforholdene ikke er avklart, tillates ingen nye utsipp.

Det er i forskriftens virkeområde at kommunen fastsetter hvor forskriften skal gjelde. Det vil si at f.eks. områder der avløpsforholdene ikke er avklart eller der resipientene er spesielt sårbare, kan uteslutes fra forskriftens virkeområde. I de områdene hvor forskriften da ikke gjelder, kreves det søknad om utsippstillatelse etter § 4 i avløpsforskriften.

Eksempel 11: Samordning med plan- og bygningsloven

Etablering av avløpslösning etter denne forskrift, anses unntatt fra søknadsplikt etter plan- og bygningsloven dersom melding om utsipp utarbeidet i henhold til denne forskrift innsendes. Søknad om ansvarsrett for ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende, ansvarlig kontrollerende for prosjekteringen, ansvarlig samordner, ansvarlig utførende og ansvarlig kontrollerende av utførelsen må følge med melding om utsipp.

Dette er grunnleggende feil. Krav hjemlet i plan- og bygningsloven kan ikke trekkes inn i forskrifsteksten, jf. kap. 2.8 og kommentarene til § 7 i kap. 3.3. Det som er poenget, er at en i lokal forskrift ikke kan regulere prosesser eller krav som fremgår av plan- og bygningsloven med forskrifter. Avløpsanlegget som fysisk tiltak er et søknadspliktig tiltak etter plan- og bygningsloven § 93 og er underlagt lovens krav til søknad om tillatelse til tiltak, ansvarsrett og godkjennning av foretak (lokalt eller sentralt) for alle godkjenningsområder.

Eksempel 12: Utsippstillatelse

Etablering av utsipp av avløpsvann fra bolig- eller fritidsbebyggelse som omfattes av § 1 og § 2 kan i henhold til avløpsforskriften (T-1331) § 4 gis på grunnlag av søknad til kommunen i samsvar med plan- og bygningslovens § 93 bokstav a), § 93 b, § 94 og § 98.

Reglene i første ledd gjelder også ved rehabilitering av eksisterende avløpsanlegg, samt når utsipp økes vesentlig. Som vesentlig økning regnes blant annet innlegging av vann og installering av vannklosset.

Kommunen har ikke hjemmel i avløpsforskriften til å lage en lokal forskrift hvor det fremgår at det skal søkes om tillatelse etter plan- og bygningsloven.

Eksempel 13: Godkjent resipient

Avløpsvann som er ledet via prefabrikkert anlegg (minirenseanlegg) skal ledes til godkjent resipient. Følgende kan aksepteres som resipient:

Minimum 5 meters dyp i sjøen.

Minimum 2 meters dyp i ferskvann. Nedslagsfeltet til vannet må minimum være 1 km². Denne løsningen kan likevel ikke benyttes i område som i kommuneplanen er gitt betegnelsen "Nedslagsfelt for drikkevann".

Bekk/vassdrag med vannføring hele året. Nedslagsfeltet til bekken ved utslippssted må minimum være 1 km². Denne løsningen kan likevel ikke benyttes i område som i kommuneplanen er gitt betegnelsen "Nedslagsfelt for drikkevann".

Område som etter forskriftenes § 7 er egnet til infiltrasjon. Infiltrasjonsanlegget skal dimensjoneres minimum 50% av kravet etter § 7.

Ved utslipp til områder i sjøen hvor det er god vannutskifting kan alle tre klasser renseanlegg benyttes.

Kommunen beskriver her hva som kan tillates som resipient for avløpsvann fra anlegg som omfattes av lokal forskrift. Når det gjelder områder som er betegnet som "nedslagsfelt for drikkevann", hadde det vært bedre å utelate denne type område i virkeområdet for forskriften. Utslipp her vil da bli behandlet som søknad etter avløpsforskriften.

SFT har kommentert bruken av ord som "godkjent" og "aksepteres" slik: Ord som "godkjent" og "aksepteres" gir inntrykk av (skaper tvil om) at det skal være (eller er anledning til) en kommunal prosess i estertiid. Kravet bør være selvberende.

Eksempel 14: Generelle utslipsregler

Anleggene skal dimensjoneres, bygges i samsvar med veilederingen til Forskrift T-1262, Utslipp fra separate avløpsanlegg og/eller som beskrevet i VA/Miljø-blad eller andre løsninger som oppfattes som preaksepterte.

Kommunen kan godkjenne andre løsninger enn de som er beskrevet i veilederingen hvis det kan sannsynliggjøres at dette ikke fører til økt forurensing.

Som beskrevet tidligere, må kravene fremkomme av forskriften, evt. i vedlegg. Løsninger som oppfattes som preaksepterte, er et vagt begrep. Dette er ikke måten å fremvise anleggsløsninger på.

VEDLEGG 1

Vedtatte forskrifter

I dette vedlegget er det vist eksempler på 3 forskjellige vedtatte forskrifter. Forskriftene i vedlegget er vedtatte. Vi har av hensyn til tilbakemeldinger bestemt at eksemplene fremstilles i anonymisert form. Forskriftene er delt inn i tre kategorier; innlandskommune, kystkommune og fjordkommune, men det er ikke tatt stilling til hvor representative disse er i forhold til landsdel. Forskriftene inngår blant de 13 eksemplene vi har brukt som utgangspunkt i rapporten, og enkelte paragrafer kan også finnes i de kommenterte eksemplene i kap. 3.4.

a) Innlandskommune

Vedtatt av kommunestyret 24.04.01 med hjemmel i forskrift av 12. april 2000 om utslipp fra mindre avløpsanlegg § 5, jf. lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall § 9.

§ 1. VIRKEOMRÅDE

Forskriften gjelder utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse med innlagt vann, hvor utslippet ikke overstiger 15 PE.

§ 2. DEFINISJONER

Med avløpsvann menes i denne forskriften avløp fra vannklosett, kjøkken, bad, vaskerom eller lignende.

Med innlagt vann mener vann fra vannverk, brønn, cisternanlegg eller lignende som gjennom rør eller ledninger er ført innendørs.

Med PE forstås i denne forskriften den mengde organisk stoff som brytes ned biologisk med et biokjemisk oksygenforbruk over 5 døgn (BOF_5) på 60 gram oksygen pr. døgn.

§ 3. UTSLIPP UTEN SÆRSKILT TILLATELSE

Etablering av utslipp av avløpsvann fra bolig- og eller fritidsbebyggelse som omfattes av §§ 1 og 2 kan utføres uten tillatelse etter avløpsforskriften § 4 dersom:

- a) naboer og andre berørte parter er varslet og deretter ikke krever at planene legges fram for kommunen som søknad etter avløpsforskriften § 4. Krav om slik saksbehandling må være kommet til kommunen innen 2 uker etter at varsel er sendt, og
- b) melding om utslippet er sendt kommunen og kommunen ikke innen 3 uker etter å ha mottatt slik melding, krever at utslippet legges fram for kommunen som søknad etter avløpsforskriften § 4, og
- c) utslippet renses og utføres i samsvar med bestemmelserne i denne forskrifts §§ 5, 6 og 7, og
- d) utslippet ikke skal knyttes til offentlig nett, jf. plan- og bygningslovens § 66 nr 2.

Reglene i første ledd gjelder også når utslipp økes vesentlig. Som vesentlig økning regnes blant annet innlegging av vann og installering av vannklossett.

Erf arbeidet ikke igangsatt senest 3 år etter at melding er sendt kommunen, eller hvis arbeidet innstilles i lengre tid enn 2 år, faller retten til å etablere utslipp bort. Dersom utslipp fremdeles er aktuelt, må ny melding sendes inn, jf § 3 første ledd.

§ 4. INNHOLD I MELDINGEN

Meldingen skal inneholde de opplysninger som er nødvendig for at eventuelle berørte parter skal kunne ta stilling til utslippet og ellers dokumenteres at planlagt avløpsløsning er i samsvar med utslippsreglene §§ 5 og 6. Opplysninger som må vedlegges er:

- Situasjonsplan som viser plassering av anlegget
- Nabovarsel
- Resultat av kornfordelingsanalyse
- Valg av rense løsning og dimensjonering av denne.

§ 5. UTSLIPPSREGLER:

Utslippet skal føres gjennom en slamavskiller med følgende minstekrav til totalt våtvolum og antall kamre:

Type	Totalt våtvolum (m ³)	1. kammer	2. kammer	3. kammer
Boligenhet med klosettavløp	4,0	3,0	0,5	0,5
Boligenhet uten klosettavløp	2,0	1,5	0,5	
2 boligheter med klosettavløp	7,0	5,2	0,9	0,9
Fritidsbolig med klosettavløp	2,0	1,5	0,5	
Fritidsbolig uten klosettavløp	1,0	0,7	0,3	

Slamavskilleren skal være typgodkjent og være i samsvar med VA/Miljøblad 48.

Slamavskilleren skal plasseres og utformes slik at tømming av slam fra hvert kammer er mulig med tankbil. Dette medfører at det ikke må være mer enn 40 meter til helårsvei dimensjonert for tyngre kjøretøy. Slamavskillere benyttet av helårsbolig skal tømmes helt før slam ikke sjeldnere enn hvert 2. år. For fritidsbebyggelse ikke sjeldnere enn 4. år.

§ 6. SÆRSKILTE UTSLIPPSREGLER

Etter rensing i slamavskiller skal utslippet infiltreres i stedlige jordmasser.

Jordrenseanlegg skal dimensjoneres, utformes og bygges i samsvar med Retningslinjer for utforming og drift av separate avløpsanlegg (T-616).

I særlige tilfeller, kan det tillates andre rensemетодer/anlegg. Det skal da kunne dokumenteres at utløpsvannet over tid tilfredsstiller pålagte krav til rensing. Ved slike løsninger, kreves det tinglyst erklæring fra eier, hvor han påtar seg den økonomiske risikoen dersom rensekrevne ikke oppfyller og anlegget må bygges om eller det må bygges nytt anlegg. Rensemønstre skal føres til elv eller bekk med helårs vannsøring.

Kommunen skal godkjenne ansvarshavende foretak ved bygging av avløpsanlegg etter denne forskrift. Kravene i plan- og bygningslovens § 93, forskrift om foretak for ansvarsrett og temaveiledning for godkjenninng av foretak legges til grunn for godkjenningen av foretaket. Som dokumentasjon kan sentral godkjenninng eller dokumentasjon som tilsvarer søknad om lokal godkjenninng av foretak nyttas.

§ 7. TILSYN

Ansvarshavende for byggingen av anlegget er ansvarlig for at anlegget er utført i samsvar med denne forskriften og skal når anlegget er ferdig, bekrefte dette overfor kommunen.

Eieren av avløpsanlegget er ansvarlig for at anlegget drives og vedlikeholdes slik at kravene i forskriften følges. Kommune fører tilsyn med at denne forskriften følges.

§ 8. IKRAFTTREDELSE

Forskriften trer i kraft fra vedtakstidspunkt (24.04.01).

b) Kystkommune

Vedtatt av bystyre 24.10.01 med hjemmel i forskrift av 12. april 2000 om utslipp fra mindre avløpsanlegg § 5, jf. lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall § 9.

§ 1. VIRKEOMRÅDE

Forskriften gjelder utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidshus med innlagt vann og der utslippene ikke overstiger 15 PE¹ (tilsvarende 25 personer) til:

- Sone 1   xxx
- Sone 2   xxx
- Sone 3   xxx
- Sone 4   xxx
- Sone 5   xxx
- Sone 6   xxx
- Sone 7   xxx
- Sone 8   xxx
- Sone 9   xxx
- Sone 10   xxx

Avløpssonene er vist i vedlagt kart datert 09.05.01 i målestokk 1:50 000.

For utslipp større enn 15 PE og opp til 1000 PE, må det sendes utslippsøknad til kommunen.

§ 2. DEFINISJONER

- Med *avløpsvann* menes i denne forskrift avløp fra vannklosett, kjøkken, bad, vaskerom eller lignende.
- Med *innlagt vann* menes vann fra vannverk, brønn, cisternanlegg eller lignende som gjennom rør eller ledninger er ført innendørs.
- Med *gråvann* menes vann fra vask og dusj, og ikke vann fra toalett.
- Sone 1 – 10 er avgrensede nedbørsfelt med avrenning til recipientene xxx, xxx, xxx og xxx. Nedbørsfeltene og recipientene er vist i vedlagt kart datert 09.05.01.
- Med *sårbar sjørecipient* menes sjøområder med dårlig vannutskifting.
- Med *god sjørecipient* menes strømførende dyp sjø.
- Med *ferskvannsrecipient* menes bekker/elver, vann og holveiter.
- Med *god jordrecipient* menes jordsmønster som etter målt grunnvannsnivå og tilfredsstillende infiltrasjonstest er funnet å være egnet som infiltrasjonsmasse.

§ 3. MELDING OM UTSLIPP

Etablering av utslipp av avløpsvann fra bolig- eller fritidsbebyggelse som omfattes av §§ 1 og 2 kan utføres uten tillatelse etter avløpsforskriftens § 4 dersom:

■ ¹ Med PE menes den mengde organisk stoff som blir brutt ned med et biologisk oksygenforbruk over fem dager (BOF₅) på 60 gram oksygen per døgn.

- a) naboer og andre berørte parter er varslet og doreetter ikke krever at planene legges frem for kommunen som søknad etter avløpsforskriftens § 4. Krav om slik saksbehandling må være kommet til kommunen innen 2 uker etter at varsel er sendt, og
- b) melding om utslippet er sendt kommunen og kommunen innen 3 uker etter at den har mottatt slik melding ikke krever at utslippet legges frem for kommunen som søknad etter avløpsforskriftens § 4, og
- c) utslippet renses og utføres i samsvar med bestemmelsene i denne forskriftens §§ 5 og 6, og
- d) utslippet ikke skal knyttes til offentlig nett, jf. plan- og bygningsloven § 66 nr 2.

Reglene i første ledd gjelder også når utslipp økes vesentlig. Som vesentlig økning regnes blant annet innlegging av vann og installering av vanniklosett.

Er arbeidene ikke igangsatt senest 3 år etter at melding er sendt kommunen, eller hvis arbeidet innstilles i lengre tid enn 2 år, faller retten til å etablere utslipp bort. Dersom utslipp fremdeles er aktuelt, må ny melding sendes inn, jfr. § 3 første ledd.

§ 4. INNHOLD I MELDINGEN

Meldingen skal inneholde de opplysninger som er nødvendige for at parter kan ta stilling til utslippet og ellers dokumentere at planlagt avløpsløsning er i samsvar med utslippsreglene i §§ 5 og 6. I meldingen skal følgende opplysninger noteres:

- i) Navn på søker og adresse (inkl. gnr/bnr.) der anlegget skal plasseres.
- ii) Avløpssone der anlegget skal plasseres (se § 1).
- iii) Krysse av om saken gjelder oppføring av hus/hytte eller endringer i eksisterende bolig eller aune.
- iv) Kart med plassering av hus, avløpsanlegg, drikkevannskilde m.m..
- v) Beskrivelse av anleggstype som ønskes benyttet.
- vi) Oversikt over varslede naboer.
- vii) Rørlegger som skal benyttes til det faglige arbeidet.

Kommunens eget meldingsskjema skal benyttes, og rørleggermelding skal innsendes før avløpsanlegget bygges.

§ 5. KRAV TIL AVLØPSLØSNINGER I DE ULIKE NEDBØRSFELTENE/SONENE

Krav til utslipp avhenger av recipienten. Ut fra hygieniske og forurensningsmessige betrakninger skal infiltrasjon i stedlige masser benyttes som avløpsløsning for bolig- og fritidsbebyggelse når forutsetningene for infiltrasjon er oppfylt. Det kreves forutgående rensing i slamavskiller.

Følgende regler, som også omfatter fritidsbebyggelse med innlagt vann gjelder:

Nedbørstfelt og recipient, jfr. kart	Rensekrav
Sone 1 = xxx (xxx-, xxx- og xxxvassdraget) har avrenning til en <u>sårbar sjørecipient</u> .	Kjemisk/biologisk minirensanlegg kl. 1, eller våtmarksanlegg med tilsvarende renseeffekt.
I xxxbygdene vil det tillates bygd inntil 50 nye hus i perioden 2002 – 2012 i	Utslipp skal føres gjennom tett ledning til vassdrag, sjø eller videreføring til f.eks.

henhold til kommuneplan for xxxbygdene.	myr eller infiltrasjon i grunn. Ved utslipp til sjø skal utslippets dybde og avstand fra land vurderes ut fra stedlige forhold, men dybden skal som regel ikke være mindre enn 5 meter, og avstand fra land ikke mindre enn 50 meter
<p>Sone 2 = xxx , Sone 3 = xxx og Sone 4 = xxx har avrenning til en god sjøresipient</p> <p>Det settes ingen begrensning i antall utslipp i sone 2 og 3. I sone 4 tillates totalt:</p> <p>Røvær A: 125 pe</p> <p>Røvær B: 60 pe</p> <p>Røvær C: 120 pe</p>	<p>Rensekrav: slamavskiller</p> <p>Utslippets dybde og avstand fra land vurderes ut fra stedlige forhold, men dybden skal som regel ikke være mindre enn 5 meter og avstand fra land ikke mindre enn 50 meter.</p>
<p>Sone 5 = xxx har avrenning til øvre del av xxx</p>	<p>Inntil videre er resekravet som i sone 2 - 4. Nye boliger vil få krav om tilknytning til offentlig nett/pumpeledning.</p>
<p>Sone 6 = xxx har avrenning til kommunens <u>drikkevann</u>, og krav til rennsing følger av klausuleringsbestemmelserne.</p>	<p>Kun avløpsfrie toaletter tillates. Gråvann ledes bort via infiltrasjons- eller sandfiltergrøft. Se ellers klausuleringsbestemmelserne for ytterligere detaljer.</p>
<p>Sone 7 = xxx</p>	<p>Krav tilsvarende sone 1.</p>
<p>Sone 8 = xxx; det er her flere sårbarer ferskvannsresipienter. Det godkjennes kun oppgradering av avløpsanlegg i eldre bebyggelse langt fra offentlig avløpsnett. All nybygging skal tilknyttes offentlig nett.</p>	<p>Krav tilsvarende sone 1.</p>
<p>Sone 9 = xxx har avrenning til en <u>sårbar sjøresipient</u>.</p> <p>Det godkjennes kun oppgradering av avløpsanlegg i eldre bebyggelse langt fra offentlig avløpsnett. All nybygging skal tilknyttes offentlig nett.</p>	<p>Krav tilsvarende sone 1.</p>
<p>Sone 10 = Byområdet med avrenning til xxx</p> <p>Det tillates ingen separate utslipp. Alle boliger skal være tilknyttet offentlig nett.</p>	

§ 6. KRAV TIL PLANLEGGING, UTFØRELSE OG DRIFT AV RENSEANLEGGET

1. *Slamavskiller* dimensjoneres etter SFT's veiledning. Ut over dette stilles ingen spesielle krav til kompetanse i planlegging. Slamavskilleren skal inngå i kommunens tvangne tømmeordning.
2. *Minirenseanlegg* skal være typegodkjent kjemisk/biologisk, klasse 1. Det kreves drifts- og vedlikeholdsavtale med anleggsleverandør. Etter et år i drift skal anleggseier sende inn analyser som viser effekten av anlegget og utslippets størrelse med hensyn til fosfor, nitrogen, BOF₇ og koliforme bakterier, herunder også termostabile. Deretter skal de samme analysene sendes inn etter tre år, og så hvert fjerde år, i forbindelse med pålagt tømming av slamavskiller. Analyser skal utføres av akkreditert laboratorium, og resultatene skal sendes til Sektor for teknisk drift. Se pkt. 8 vedrørende krav til renseeffekt.
3. *Infiltrasjonsanlegg* skal planlegges og utføres av personell med kompetanse i tiltaksklasse 2, jfr. plan- og bygningsloven. For å etterstræbe en bedre fordeling av kloakkvannet over infiltrasjonsarbeidet må vannet føres inn i infiltrasjonsledningen via pumper. Melding om infiltrasjonsanlegg skal vedlegges resultater fra infiltrasjonstest der også grunnvannstand er målt. Målingene skal være utført av personell med kompetanse i tiltaksklasse 2, jf. plan- og bygningsloven.
4. *Våtmarksanlegg* skal planlegges og utføres av personell med kompetanse i tiltaksklasse 2, jfr. plan- og bygningsloven. Det kreves drifts- og vedlikeholdsavtale med anleggsleverandør. Etter et år i drift skal anleggseier sende inn analyser som viser effekten av anlegget og utslippets størrelse med hensyn til fosfor, nitrogen, BOF₇ og koliforme bakterier, herunder også termostabile. Deretter skal de samme analysene sendes inn etter tre år, og så hvert fjerde år, i forbindelse med pålagt tømming av slamavskiller. Analyser skal utføres av akkreditert laboratorium, og resultatene skal sendes til Sektor for teknisk drift. Se pkt. 8 vedrørende krav til renseeffekt.
5. *Sandfilteranlegg* aksepteres kun i helt spesielle tilfeller (gråvann fra sittidsboliger i Sone 2, Stakkastadvassdraget), og er ikke å regne som en vanlig godkjent avløpsløsning.
6. *Tett tank* aksepteres kun i helt spesielle tilfeller, og er ikke å regne som en vanlig godkjent avløpsløsning.
7. *Typegodkjent biologisk toalett* aksepteres. Det kreves ingen spesiell kompetanse til planlegging eller driftsoppfølging. Gråvann renses i henhold til krav i hver enkelt avløpssone.
8. *Tabell 1. Antatt renseeffekt.* (Kilde: NORVARs prosjektrapport "Utslipp fra mindre avløpsanlegg – Teknisk veiledning", tabell 6.2)

Type renseanordning	Renseeffekt (%)		
	Totalfosfor	Total nitrogen	Organisk stoff (BOF ₇)
Ingen – direkte utslipp	0	0	0
Slamavskiller/septiktank/synkekum med direkte utslipp	5 – 10	5 – 10	25 – 35
Slamavskiller med sandfilter	10 – 20	10 – 15	70 – 90
Slamavskiller med infiltrasjon (laget før 1985)	80 – 95	15 – 25	70 – 90
Slamavskiller med infiltrasjon (laget etter 1985)	90 – 95	15 – 25	90 – 95
Biologisk minirenseanlegg	10 – 20	15 – 25	70 – 90
Kjemisk minirenseanlegg	80 – 90	10 – 15	50 – 70
Biologisk/kjemisk minirenseanlegg	80 – 90	15 – 25	70 – 90
Tett tank for WC, gråvann til sandfilter *	80 – 85	90 – 95	90
Tett tank for WC og gråvann *	100	100	100
Biologisk klosett, gråvann til sandfilter	80 – 85	90 – 95	90

* Innhold av tette tanker vil ikke bli renset 100% på det stedet der det leveres, men dette kommer med i regnskapet for renseanlegget.

Ovennevnte krav til anleggstype, eventuelt krav om drifts- og vedlikeholdsavtale og krav til analyser og renseeffekt skal tinglyses som hestelse på eiendommen.

Dersom det i ettermidd av bygging av separat avløpsanlegg hygges offentlig avløpsledning ved eller i nærheten av eiendommen pålegges huseier i henhold til plan- og bygningsloven § 66 å knytte seg til offentlig netti.

§ 7. DISPENSASJON

Rådmannen kan i kurante enkeltsaker etter skriftlig søknad gi dispensasjon fra bestemmelserne i denne forskriften. Rådmannen kan utarbeide egne retningslinjer for behandling av slike søknader. Saker av prinsipiell betydning behandles av utvalg for teknisk drift.

§ 8. DRIFTSANSVAR

Eieren av avløpsanlegget er ansvarlig for at anlegget drives og vedlikeholdes slik at kravene i forskriften følges. Eieren er også ansvarlig for å sende inn resultater fra prøvetaking av renset avløpsvann, jf. § 6.

§ 9. KLAGE OG STRAFF

Klageadgang og straff er regulert i henholdsvis § 8 og § 11 i forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg av 12. april 2000.

§ 10. SAKSBEHANDLINGSGEBYR

Gebyrregulativ fastsettes av bystyret i medhold av § 9 i forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg.

§ 11. IKRATTREDELSE

Forskriften trer i kraft fra 24.10.01.

c) Fjordkommune

Fastsatt av bystyre 10.05.2001 med hjemmel i forskrift av 12. april 2000 om utslipp fra mindre avløpsanlegg § 5, jf lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall § 9.

§ 1. VIRKEOMRÅDE

Forskriften gjelder utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsenheter med innlagt vann i tilfeller hvor utslippet ikke overstiger 15 PE. (15 PE tilsvarer utslipp fra 23 personer eller fra 5 boliger). Forskriften gjelder i de deler av kommunen hvor det ikke er mulig å lede avløpsvannet fra bygningen til offentlig kloakk.

For utslipp som overstiger 15 PE eller for utslipp mindre enn 15 PE som ikke utformes i samsvar med denne forskriften, må det innsendes fullstendig søknad.

§ 2. DEFINISJONER

Med avløpsvann menes i denne forskriften avløp fra vannklosett, kjøkken, bad, vaskerom eller lignende.

Med innlagt vann menes vann fra vannverk, brønn, cisterneanlegg eller lignende som gjennom rør eller ledninger er ført innendørs.

§ 3. UTSLIPP UTEN SÆRSKILT TILLATELSE

Etablering av utslipp av avløpsvann fra bolig- og/eller fritidsbebyggelse som omfattes av §§ 1 og 2 kan utføres uten tillatelse etter avløpsforskriften § 4 dersom:

naboer og andre berørte parter er varslet og deretter ikke krever at planene legges fram for kommunen som søknad etter avløpsforskriften § 4. Krav om slik saksbehandling må være kommet til kommunen innen 2 uker etter at varsel er sendt, og melding om utslippet er sendt kommunen og kommunen ikke innen 3 uker etter at det har mottatt slik melding, krever at utslippet legges fram for kommunen som søknad etter avløpsforskriften § 4.

utslippet tennes og utføres i samsvar med bestemmelserne i denne forskriften §§ 7, 8 og 9
utslippet ikke skal knyttes til offentlig nett, jfr. plan- og bygningsloven §§ 66 nr. 2. Reglene i første ledd gjelder også når utslipp økes vesentlig. Som vesentlig økning regnes blant annet innlegging av vann og installering av vannklosett.

Er arbeidet ikke igangsatt senest 3 år etter at melding er sendt til kommunen, eller hvis arbeidet innstilles i lengre tid enn 2 år, faller retten til å etablere utslippet bort. Dersom utslipp fremdeles er aktuelt, må ny melding sendes inn, jf § 3 første ledd.

§ 4. INNHOLD I MELDING

Meldingen skal inneholde de opplysninger som er nødvendig for at eventuelle berørte parter kan ta stilling til utslippet og ellers dokumentere at planlagt avløpsløsning er i samsvar med utslippsreglene i § 5. Ved etablering av nye utslipp i områder med eksisterende bebyggelse, må det gies opplysninger om hvordan et nyt anlegg kan plasseres uten å redusere effekten til eksisterende anlegg og uten å overbelaste området.

Hvis det er fare for at utsippet kan føre til forurensning av drikkevann skal kopi av meldingen sendes til kommunelege samtidig med at den sendes til teknisk etat. Hvis det er kortere avstand enn 100 meter mellom utslippssted og brønn og brønnen ligger lavere enn utsippet skal melding alltid sendes til kommunelogen, det samme gjelder hvis det er kortere enn 100 meter mellom utslippssted og dypbrønn (borehull).

§ 5. KRAV TIL MELDER OG UTFØRENDE

Melding om utsipp må utarbeides av godkjent foretak. Videre må anlegget bygges og kontrolleres av godkjent foretak. Ansvarlig kontrollerende for utførelsen må sende melding til teknisk etat når arbeidet er utført og kontrollert, jfr. plan- og bygningsloven § 98 a samt SAK-forskriften).

§ 6. TYPE KLOAKKANLEGG

Kloakkanlegget kan utformes som plassbygd anlegg, prefabrikert anlegg eller tett tank.

A. Plassbygd anlegg.

Lukket infiltrasjonsanlegg

B. Prefabrikert anlegg (minirensanlegg).

Kjemisk renseanlegg, biologisk renseanlegg og biologisk kjemisk renseanlegg.

C. Tett tank.

§ 7. PLASSBYGDE ANLEGG

Tilleggsdokumentasjon ved melding om plassbygde anlegg:

Beskrivelse av jordprofil med opplysning om avstand fra bunn av kloakkanlegg til høyeste grunnvannstand og til fjell. Videre må det opplyses om avstand til bekk og til drønnsgrøster.

Situasjonskart i målestokk 1:1000 eller evt. 1:5000 pluss målsatt skisse og situasjonsbeskrivelse. Planlagte og alle eksisterende kloakkanlegg som ligger mindre enn 200 meter fra planlagte anlegg skal vises. Det samme gjelder for brønner.

Kornfordelingsanalyse og evt. infiltrasjonstest. Hvis kornfordelingsanalysen viser at løsmassene har lav gjennomtrengelighet er det nødvendig med infiltrasjonstest.

Dimensjonering av slamavskiller for plassbygde anlegg:

Utsippet skal føres gjennom en slamavskiller med følgende minsteckrav til totalt vätvolum og antall kamre:

Type	Totalt vätvolum (m ³)	1. kammer	2. kammer	3. kammer
Boligenhet med klosettavløp	4,0	3,0	0,5	0,5
Boligenhet uten klosettavløp	2,0	1,5	0,5	
Fritidsbolig med klosettavløp	2,0	1,5	0,5	
Fritidsbolig uten klosettavløp	1,0	0,7	0,3	

Slamavskilleren skal være typegodkjent.

Slamavskilleren skal plasseres og utformes slik at tömming av slam fra hvert kammer er mulig med tankbil. Slamavskillere tilknyttet høiårshus skal tömmes helt for slam ikke sjeldnere enn hvert 2. år. For fritidsbebyggelse ikke sjeldnere enn hvert 4. år.
Eier må betale for slamtømming (transport og avvanning) etter kommunens regulativ.

Dimensjonering av lukket infiltrasjonsanlegg:

Anlegget utformes og bygges i samsvar med Retningslinjer for utforming og drift av separate avløpsanlegg og NORVAR rapport 49/94. Retningslinjene er uliggitt av Statens Forurensningstilsyn som vedlegg til Forskrift om utslipper fra separate avløpsanlegg fastsatt av Miljøverndepartementet 08.07.92.

§ 8. PREFABRIKERTE ANLEGG (MINIRENSEANLEGG)

Krav til renseeffekt:

Type renseordning	Renseeffekt %		
	Totalfosfor	Totalnitrogen	Organisk stoff (BOF7)
Kjemisk renseanlegg	80 – 90	10 – 15	50 – 70
Biologisk renseanlegg	10 – 20	15 – 25	70 – 90
Biologisk-kjemisk renseanlegg	80 – 90	15 – 25	70 – 90

Det må kun benyttes typegodkjente minirenseanlegg.

For minirenseanlegg skal det opprettes skriftlig avtale mellom anleggseier og leverandør. Leverandør eller representant for leverandør skal foreta minimum 2 (3) kontroller av anlegget pr. år. Leverandør eller representant for leverandør skal føre driftsjournal for anlegget.

Driftsjournalen skal danne grunnlaget for leverandørens årsrapport til kommunen.

Leverandøren må sende årsrapport til kommunen innen 15.02 etterfølgende år. Leverandør er ansvarlig for at den som utfører service av anlegget er kvalifisert for oppgaven. Leverandør er ansvarlig for at slam fra anlegget blir deponert på godkjent tömmepllass.

Avløpsvann som er ledet via prefabrikert anlegg skal ledes til godkjent reseptient. Følgende kan aksepteres som reseptient:

Minimum 5 meters dyp i sjøen.

Minimum 2 meters dyp i ferskvann. Nedslagsfeltet til vannet må minimum være 1 km². Denne løsningen kan likevel ikke benyttes i område som i kommuneplanen er gitt betegnelsen "Nedslagsfelt for drikkevann".

Bekk/vassdrag med vannføring hele året. Nedslagsfeltet til bækken ved utslipsted må minimum være 1 km². Denne løsningen kan likevel ikke benyttes i område som i kommuneplanen er gitt betegnelsen "Nedslagsfelt for drikkevann".

Område som etter forskriftenes § 7 er egnet til infiltrasjon. Infiltrasjonsanlegget skal dimensjoneres minimum 50% av kravet etter § 7.

Ved utsipp til områder i sjøen hvor det er god vannutskifting kan alle tre nevnte typer renseanlegg benyttes.

Ved utsipp til områder i sjøen med liten vannutskifting (terskelfjorder som for eksempel xxxfjorden og innestengte bukter og sund) skal det benyttes biologisk-kjemisk renseanlegg.

Ved utsipp til xxxelva (hovedstrenge) skal utslippsledningen føres fram til område med god vannutskifting. Ved utsipp til xxxelva kan alle tre nevnte typer renseanlegg benyttes.

Ved utsipp til andre vassdrag skal det benyttes biologisk-kjemisk anlegg.

§ 9. TETT TANK

For boliger kan klosettavløp ledes til tett tank forutsatt at spillvannsløsningen tilfredsstiller kravene i denne forskriften. For eksisterende boliger må spillvannsløsningen mest mulig tilfredstille kravene i denne forskriften.

For fritidsbebyggelse som ikke nyttes til næring, kan alt avløpsvann ledes til tett tank.

Tett tank for boliger skal ha et volum på minimum 8 m^3 . Tett tank for fritidsbebyggelse skal ha et volum på minimum 6 m^3 .

Tanken skal utføres i GUP materiale (glassfiberarmert plast) eller tilsvarende. Anlegg med tette tanker skal sikres med varslingsanlegg som viser når tanken er ca 80 % oppfylt.

Avløp fra tett tank skal deponeres på godkjent lømmepllass av godkjent firma. Anleggseier har plikt til å varsle xxx i god tid før tanken er full.

Eier må betale for tømning etter kommunens regulativ.

§ 10. UTSLIPP I NEDSLAGSFELT FOR DRÍKKEVANN

I område som på kommuneplanen er gitt betegnelsen "Nedslagsfelt for dríkkevann" omfatter forskriften kun utsipp fra spillvann til infiltrasjon i grunnen og utsipp til tett tank.

§ 11. TILSYN

Eieren av avløpsanlegget er ansvarlig for at anlegget drives og vedlikeholdes slik at kravene i forskriften følges.

Kommunen fører tilsyn med at denne forskriften følges.

§ 12. REVISJON

Forskriften skal revideres når nye forhold tilsier det.

§ 13. IKRAFTTRÉDELSE

Forskriften trer i kraft fra 01.06.2001.

VEDLEGG 2

Forslag til meldeskjema

MELDING OM UTSLIPP

I medhold av "Forskrift om utslipp av avløpsvann fra bolig- og fritidsbebyggelse i ----- kommune" gir en med dette melding om utslipp av avløpsvann innenfor forskriftens virkeområde som følger:

Melder / Utslipssted

Navn: _____	Gnr / Bnr: _____	Adresse: _____	Telefon: _____	
Planstatus: _____		Område/sone i forskrift: _____	Område i kommunedelplan: _____	Reguleringsplan: _____

Meldingen gjelder:

☐ Nytt anlegg	☐ Bolig	Finnes/installeres vannklosett? JA/NEI
☐ Utvidelse / endring	☐ Fritidsbolig	Borneheter: _____
☐ Rehabilitering	☐ Annen bebyggelse	Beregnet PE: _____

Rensetiltak:

I medhold av forskriften § x og foretatte undersøkelser, vil avløpet bli behandlet som følger:

☐ Slamavskiller med _____ kammer og volum _____ + _____ + _____ = _____ m ³
☐ Infiltrasjon i stedlige masser Grøftelengde/areal _____ m/m ²
Dokumentasjon: ☐ Kornfordelingsanalyser med vurdering/rapport
☐ Resultat /rapport fra infiltrasjonstest
☐ Konstruert våtmark Dimensjonering dokumenteres, oppbygging beskrives
☐ Jordhauganlegg Dimensjonering dokumenteres, oppbygging beskrives
☐ Minirenseanlegg Klasse: _____ Fabrikat: _____
Resipient/utslipssted: _____ ☐ Annet: Dokumentasjon vedlegges

Vedlegg:

Vedlegg nr:

Kart over tomt m/ plassering av bygg, avløpsanlegg, utslipssted, drikkevannskildc m.m.	
Dokumentasjon av at melding er sendt naboer og evt. andre berørte parter	
Dokumentasjon vedrørende valgte rensetiltak	
Annet:	

Underskrift / erklæring:

Faglig medhjelper:

Melder: _____	Firma: _____
	Kompetanse: _____
	Underskrift: _____

For prosjektering og utførelse av avløpsanlegget gjelder bestemmelser i plan- og bygningsloven § 93 vedrørende søknad om tillatelse til tiltak, godkjenning av foretak og ansvarsrett.

Utgitte NORVAR-rapporter

1. Aktuelle metoder for myk start/stopp av store motorer.
2. Betongnedsbrytning i kloakkbassenger.
3. Register over industribedrifter tilknyttet offentlig avløpsnett. Forprosjekt for PC-basert registrerings- og rapporteringssystem.
4. Bruk av PC i avløpsanlegg. Eksempel på system for registrering og bearbeidelse av driftsdata.
5. Arbeidsmiljø i kloakkanlegg. Arbeid utført ved HIAS 1982-87.
6. Utgår.
7. Datasentral og EDB på avløpsanlegg. Forprosjekt.
8. EDB i VA-sektoren. Samordnet innsats.
9. NORVARs årsberetning 1988.
10. NORVARs årsberetning 1989.
11. Forfellingens innflydelse på veksten i et biofilm-anlegg. Forsøk i laboratorieskala ved VEAS.
12. NORVARs årsberetning 1990.
13. Prosesstyresystemer for VA-anlegg. Forslag til kravspesifikasjoner.
- 13a. Prosesstyresystemer for VAR-anlegg. Funksjonsblokker for vannbehandlingsanlegg.
- 13b. Prosesstyresystemer for VAR-anlegg. Forslag til funksjonsbeskrivelser for avløpsrenseanlegg.
14. Drift av anlegg i VAR-sektoren. Behov for kompetanse og opplæring. Anbefaling fra anleggseiende.
15. Driftsovervåking av aktivert karbonfilter.
16. EDB i VAR-teknikken. FDV - krav-spesifikasjoner.
17. EDB i VAR-teknikken. Driftsdataberegninger.
18. EDB i VAR-teknikken. Sensorer og måleutstyr. Forprosjekt.
19. EDB i VAR-teknikken. Økonomistyring. Kravspesifikasjoner. Eksempler.
20. Slambehandling og -disponering ved større kloakk-renseanlegg. Sluttrapport.
- 20a. Slambehandling og -disponering ved større kloakk-renseanlegg. Aerob og anaerob behandling.
- 20b. Slambehandling og -disponering ved større kloakk-renseanlegg. Kalkning. Kompostering.
- 20c. Slambehandling og -disponering ved større kloakk-renseanlegg. Slamavvanning.
- 20d. Slambehandling og -disponering ved større kloakk-renseanlegg. Termisk behandling av kloakkslam.
21. NORVAR's årsberetning 1991.
22. EDB i VAR-teknikken. Fase 1 - kravspesifikasjoner m.m. Statusbeskrivelse og forslag til videre arbeid.
- 23a. Internkontroll for VA-anlegg. Mal for internkontroll-håndbok for VA-anlegg.
- 23b. Internkontroll for VA-anlegg. Internkontrollhåndbok for avløpsanlegg. Eks. fra Fredrikstad og omegn avløps-anlegg.
- 23c. Internkontroll for VA-anlegg. Internkontrollhåndbok for vannverk. Eksempel fra Vansjø vannverk.
- 23d. Aktivitetsstyrende håndbok for VA-anlegg. Informasjon, avvik og tiltak, verne- og sikkerhetsarbeid, opplæring.
- 23e. Aktivitetsstyrende håndbok for VA-anlegg. HMS ved vannbehandlings-anlegg.
- 23f. Aktivitetsstyrende håndbok for VA-anlegg. HMS ved avløpsrenseanlegg.
- 23g. Interkontroll for VA-anlegg. Eksempel på driftsinstruks Oltedalen Kloakkrenseanlegg.
- 23h. Interkontroll for VA-anlegg. Eksempel på driftsinstruks Smøla vannverk.
- 23i. Interkontroll for VA-anlegg. Interkontroll for VA-transportsystemet. Eks. fra Nedre Eiker kommune.
24. NRV-prosjekt. Korrosjonskontroll ved vannbehandling med mikronert marmor.
25. Mal for prosessopptakking av anlegg for stabilisering og hygienisering av slam.
26. installering av gassmotor for strømproduksjon ved renseanlegg.
27. Mottak og behandling av avvannet råslam ved renseanlegg som hygieniserer og stabiliserer slam i væskeform.
28. Slam på grøntarealer. Erfaringer fra et demonstrasjonsprosjekt.
29. Regnvannsoverløp.
30. Utvikling og uttesting av datasystem for informasjonsfly i VA-sektoren.
31. PRO-VA. Brukerklubb for prosessstresystemer, drift- og fjernkontroll for VA-anlegg. Oversikt pr. 1993. Leverandører, produkter, konsulenter.
32. Bruk av statistiske metoder (kjemometri) for å finne sammenhenger i analyseresultater for avløpsvann.
33. Evaluering av enkle rensemetoder. Slamavskilere.
34. Evaluering av enkle rensemetoder. Slier/flirister.
35. Kravspesifikasjon og kontrollprogram for VA-kjemikalier.
36. Filter som hygienisk barriere.
37. EU/EØS, konsekvenser for Norges vannforsyning.
38. NORVAR-prosjekter 1992/93.
39. Implementering av EDB-basert vedlikeholdssystem. Erfaringer fra referanseprosjekt knyttet til pilotprosjekt ved Bekkelaget renseanlegg.
40. Driftsassistanser for avløp. Utredning om rolle og funksjon fremover.
41. Metri-tet. Kommunikasjonsmedium for VA-installasjoner. Erfaringer fra prøveprosjekt i Sandefjord kommune.
42. Industriavløp til kommunalt nett. Evaluering av utførte industrikartleggingsprosjekt.
43. Korrosjonskontroll ved Hamar vannverk.
44. Slam på grøntarealer. Erfaringer fra et demonstrasjonsprosjekt. Vekstsesongen 1994.
45. Forsøk med forfelling og felling i 2 trinn med poly-aluminium-klorid høsten 1993. Kartlegging av slam-/slamvannsstrømmer med og uten forfelling 1993-94.
46. Renovering av avløpsledninger. Røtningslinjer for dokumentasjon og kvalitetskontroll.
47. Strategidokument for industrikontroll.
48. NORVAR og miljøteknologi. Forprosjekt.
49. Grunnundersøkelser for infiltrasjon - små avløpsanlegg. Forundersøkelse, områdebefaring og detaljundersøkelse ved planlegging og separate avløpsanlegg.
50. Rørinspeksjon i avløpsledninger. Rapporterings-håndbok.
51. Slambehandling.
52. Bruk av slam i jordbruksnettet.
53. Bruk av slam på grøntarealer.
54. Rørinspeksjon av avløpsledninger. Veileder.
55. Vannbehandling og innvendig korrosjonskontroll i vannledninger.
56. Vannforsyning til næringsmiddelindustrien. Krav til kvalitet. Vannverkenes erstatningsansvar ved svikt i vannleveransen.
57. Trykkreduksjon. Håndbok og veileder.
58. Karbonatisering på alkaliske filter.
59. Veileder ved utarbeidelse av prosessgarantier.
60. Avløp fra bilvaskeanlegg til kommunalt renseanlegg.
61. Veileder i planlegging av fornyelse av vannledningsnett.
62. Veileder i planlegging av spyling og pluggkjøring av vannledningsnett.
63. Mal for godkjennung av vannverk.
64. Driftserfaringer fra anlegg for stabilisering og hygienisering av slam i Norge.
65. Forslag til veileder for lettavskilere til kommunalt avløpsnett.

NORVAR-rapporter forts.:

- 65. Forslag til veileder for fettavskillere til kommunalt avløpsnett.
- 66. EØS-regelverket brukt på anskaffeiser i VA-sektoren.
- 67. Filter som hygienisk barriere – fase 3.
- 68. Korrosjonskontroll ved Stange vannverk.
- 69. Evaluering av enkle rensemetoder, fase 2.
Siler/finnister.
- 70. Evaluering av enkle rensemetoder, fase 2.
Store slamavskillere samt underlag for veileder.
- 71. Evaluering av enkle rensemetoder, fase 3.
Veileder for valg av rensemetode ved utslipp til gode sjøresipienter.
- 72. Utviklingstrekk og utfordringer innen VA-teknikken.
Sammenstilling av resultatet fra arbeidet i NORVARs gruppe for langtidsplanlegging i VA-sektoren.
- 73. Etablering av NORVARs VA-infotorg. Bruk av internett som kommunikasjonsverktøy.
- 74. Informasjon fra NORVARs faggruppe for EDB og IT.
Spesialrapport – 5. Utgave. Beskrivelse av 34 EDB-programmer/Moduler for bruk i VA-teknikken.
- 75. NORVARs faggruppe for EDB og IT.
IT-strategi i VA-sektoren.
- 76. Dataflyt-klassifisering av avløpsledninger.
- 77. Alternative områder for bruk av slam utenom jordbruket. Forprosjekt.
- 78. Alternative behandlingsmetoder for fettslam fra fettavskillere.
- 79. Informasjonssystem for drikkevann. Forprosjekt.
- 80. Sjekkliste/veileddninger for prosjektering og utførelse av VA-hoved og stikkledninger – sanitærinstallasjoner.
- 81. Veileder. Kontrahering av VA-tekniske prosessanlegg i totalentreprise.
- 82. Veileder for prøvetaking av avløpsvann.
- 83. Rørinspeksjon med videokamera.
Veiledning/rapportering.
- 84. Forfall og fornyelse av ledningsnett.
- 85. Effektiv partikkelseparasjoner innen avløpsteknikken.
- 86. Behandling og disponering av vannverksslam.
Forprosjekt.
- 87. Kalsiumkarbonatfiltre for korrosjonskontroll. Utprøving av forskjellige marmommasser.
- 88. Vannglass som korrosjonsinhibitor. Resultater fra pilotforsøk i Orkdal kommune.
- 89. VA-ledningsanlegg etter revidert plan- og bygningslov.
- 90. Actiflo-prosjektet ved Flesland ra.
- 91. Vurdering av «slamfabrikk» for Østfold.
- 92. Informasjon om VA-sektoren – forprosjekt.
- 93. Videreutvikling av NORVAR. Resultatet av strategisk prosess 1997/98.
- 94. Nettverksamarbeid mellom NORVAR, driftsassistanse og kommuner.
- 95. Veileder for valg av riktige sensorer og måleutstyr i VA-teknikken.
- 96. Rist- og silgods – karakterisering, behandlings- og disponeringsløsninger.
- 97. Slamforbrænnning (VA-forsk 1999-11).
(Samarbeidsprosjekt med VAV).
- 98. Kvalitetssystemer for VA-ledninger. Mal for prosessen for å komme fram til kvalitetssystem som tilfredsstiller kravene i revidert plan- og bygningslov.
- 99. Veiledning i dokumentasjon av utslip.
- 100. Sammenhengen mellom kvalitet, service og pris på kommunale vann- og avløpstjenester.
- 101. Status og strategi for VA-opplæringen.
- 102. Oppsummering av resultater og erfaringer fra forsøk og drift av nitrogenfjerning ved norske avløpsrenseanlegg.
- 103. Returstrømmer i renseanlegg. Karakterisering og håndtering.
- 104. Nordisk konferanse om nitrogenfjerning og biologisk fosforfjerning 1999.
- 105. Sjekkliste plan- og byggeprosess for silanlegg.
- 106. Effektiv bruk av driftsinformasjon på renseanlegg/mal for rapportering.
- 107. Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Teknisk veiledning. Foreløpig utgave.
- 108. Data for dokumentasjon av VA-sektorens infrastruktur og resultater.
- 109. Resultatindikatorer som styringsverktøy for VA-ledelsen.
- 110. Veileder i konkurranseutsetting. Avtaler for drift og vedlikehold av VA-anlegg.
- 111. Eksempel på driftsinstruks for silanlegg.
Cap Clara i Molde kommune.
- 112. Erfaringer med nye rense løsninger for mindre utslip.
- 113. Nødvendig kompetanse for drift av avløpsrenseanlegg. Læreplan for driftsoperatør avløp.
- 114. Nødvendig kompetanse for drift av vannbehandlingsanlegg. Læreplan for driftsoperatør vann.
- 115. Pumping av avløpsslam. Pumpetyper, erfaringer og tips.
- 116. Scenarier for VA-sektoren år 2010
- 117. VA-jus. Etablering og drift av vann- og avløpsverk sett fra juridisk synsvinkel.
- 118. Veiledning for kontrahering av rådgivnings- og prosjekteringstjenester innen VAR-teknikk.
- 119. Omstruktureringer i VA-sektoren i Norge.
En kartlegging og sammenstilling.
- 120. Strategi for norske vann- og avløpsverk.
Rapport fra strategiprosess 2000/2001.
- 121. Kjøkkenavfallskverner for håndtering av matavfall. Erfaringer og vurderinger.
- 122. ProsesSEN ved utarbeidning av miljømål for vannforekomster. Erfaringer og anbefalinger fra noen kommuner.
- 123. Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Veiledning for utarbeidelse av lokale forskrifter.
- 124. Nødvendig kompetanse for legging av VA-ledninger.
Læreplan for ADK 1.
- 125. Mal for forenklet VA-norm.
- 126. Organisering og effektivisering av VA-sektoren.
En mulighetsstudie.
- 127. Vassdragsforbund for Mjøsa og tilløpselvene – en samarbeidsmodell.